

การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2555

การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2555

สุจิน คุ่มครอง. (2555). การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดีใน 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครูสายปฏิบัติการสอน จำนวน 237 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) โดยเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ใช้การประมวลและสรุปข้อคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวม และ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูสายปฏิบัติการสอน แต่ในด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า ด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในทุกชั้นตอน

THE STUDY OF ENVIRONMENTAL ADMINISTRATION IN BASIC EDUCATION
INSTITUTIONS OF SCHOOLS IN VIBHAVADI ACADEMIC GROUP UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

June 2012

Suchin Kumkrong. (2012). *The Study of Environmental Administration in Basic Education Institutions of Schools in Vibhavadi Academic Group Under The Secondary Educational Service Area Office 2*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor: Dr.Jaruwan Ployduangrat.

The objective of this research were to study the environmental administration in basic education schools under the office of schools in Vibhavadi Academic Group under The Secondary Educational Service Area Office 2 in the overall 4 aspects and each aspects of physical facilities, administration and practice, teaching and learning, and personal interaction. The survey sample of this study consisted of 40 heads of Learning and 237 teachers. The instrument used for data collection was a 5-point rating scale questionnaire with an alpha coefficient of 0.94. The data were analyzed using descriptive statistics. The percentage, mean, and standard deviation, t-test, and One-way ANOVA with Scheffes' method for pairwise comparion. The data from open-ended questions were examined and analyzed to derive key concepts from opinions, problems, and suggestions.

The findings are as follows.

1. The study of environmental administration in basic education schools under the office of schools in Vibhavadi Academic Group under The Secondary Educational Service Area Office 2 according to the heads of learning and teachers as a whole and individual aspects were at the high level.

2. The comparisons of the opinions between heads of Learning and teachers on the environmental administration in basic education schools under the office of Schools in Vibhavadi Academic Group under The Secondary Educational Service Area Office 2 were different at .05 level of statistical significance in the overall and 3 certain aspects namely the physical facilities, administration and practice, and personal interaction. in the head of learning and was not different in aspect of teaching and learning, which the heads of learning had the level of opinions higher than teachers but was not different in aspect of learning and teaching. When considered by the learning strands, it was found that the aspect of personal interaction was different at .05 level of statistical significance, while those other aspects were not different.

3. The administrator, head of learning and teacher suggested the strategy for school environmental administration that stakeholders of school should be provided an opportunity to participate in all steps on the developing school environment.

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.จากรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ เรือเอก อาจารย์ ดร. อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ อาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง คณะกรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบูลย์ อ่อนมั่ง กรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ช่วยเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถาม ให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยทำให้สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณนางสาวธิดารัตน์ ตันนिरัตน์ พนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ฝ่ายพัฒนางานวิจัย และนายธนกร จันทนากร ครูโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ ที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำปรึกษา และคำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และนายสาริต ปัญญาลิขิต ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ประโยชน์และคุณค่าทั้งปวง อันเกิดจากการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณงามความดีแต่ บิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุจิน คุ่มครอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบความคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี	10
หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	16
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	25
ประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	27
การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	62
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
วิธีการสร้างเครื่องมือ	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	88
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	88
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	89
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
อภิปรายผล.....	91
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก	106
ภาคผนวก ข	108
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	115

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จุดเน้นของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี.....	12
2 หลักการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี.....	13
3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี.....	14
4 ด้านกายภาพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี.....	15
5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี.....	63
6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนสหวิทยาเขต วิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่งและกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	68
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.....	69
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา ชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพ.....	70
9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา ชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน.....	72
10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอน.....	74
11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคล.....	76

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	78
13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	79
14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคล จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	80
15 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพ.....	81
16 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน.....	83
17 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอน.....	84
18 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคล.....	86

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลยิ่งขึ้น ซึ่งการที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายนั้นได้ สภาพแวดล้อมโรงเรียน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของ นักเรียนนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางการศึกษา สมทรง อินสว่าง (2540: 88) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้การศึกษ อบรม เปรียบเสมือนบ้านแห่งที่สองของนักเรียน เนื่องจาก นักเรียนจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละไม่ต่ำกว่า 6 - 7 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 -12 ปี ดังนั้น สภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียนมาก ถ้าโรงเรียนจัด สภาพแวดล้อมให้ดี ก็จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนในทางที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามถ้า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดีเท่ากับเป็นการบั่นทอนชีวิตจิตใจของนักเรียนไปด้วยนโยบายและ แผนการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540 – 2559 ซึ่งเป็นนโยบายที่เน้นให้ทาง สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับนักเรียนเป็นสำคัญเนื่องจาก สถานการณ์ในสภาพสังคมปัจจุบันกำลังเกิดวิกฤตทางวัฒนธรรม และศีลธรรม ทำให้เยาวชนในวัย เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ขาดคุณธรรม จริยธรรม และผลการเรียน ตกต่ำ เป็นผลมาจากการขาดการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง และเหมาะสมจาก ผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย ตลอดจนนักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นสภาพแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการ พัฒนาการเรียนรู้ หล่อหลอมให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขได้ เพื่อให้สามารถเผชิญกับ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ (พิกุล สีหาพงษ์. 2546: 25)

จากการปฏิรูปการเรียนรู้นั้น นอกจากจะปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนแล้วสิ่งหนึ่งที่จะมีผล ต่อการพัฒนานักเรียนให้ทันต่อพัฒนาการต่าง ๆ ของโลกที่เปลี่ยนไปคือ การจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ดีจะให้นักเรียนและบุคลากรใน โรงเรียนเกิดความรู้สึกสบายใจ พอใจ อบอุ่น ภูมิใจ มีความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของและอยากมา โรงเรียน ในทางตรงกันข้าม ถ้าโรงเรียนมีบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ไม่ดีก็จะทำให้นักเรียนและ บุคลากรในโรงเรียนเบื่อหน่าย ไม่รักในไม่ภูมิใจในโรงเรียน ไม่อยากมาโรงเรียน สภาพแวดล้อมใน โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน คือ ครู บริเวณโรงเรียน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าได้รับการดูแลและอยู่ในสภาพที่พร้อมจะให้นักเรียน ครู และบุคคลทั่วไปใช้ได้ตลอดเวลา จะทำให้นักเรียนมีความสุขสบายทางกาย ซึ่งส่งผลให้เกิดสภาพทางอารมณ์ที่ดีด้วย ทำให้ครูและ นักเรียนมีจิตใจแจ่มใส รักและผูกพันกับสถานศึกษามากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนที่มีการจัดสภาพที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และชุมชน นักเรียนจะมีพัฒนาการที่เร็วขึ้น

มีความรับผิดชอบ แต่ถ้าโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม นักเรียนจะขาดแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลในการศึกษาหาความรู้จึงจำกัดอยู่ในห้องเหลี่ยม ๆ แคบ ๆ ที่ว่างเปล่าและขาดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทำให้ไม่ทันโลกและเหตุการณ์ (ดล ฤทธิ์เรืองเดช. 2552: 1-2)

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนครูคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษอบรรณและกล่อมเกลาจิตใจของคนได้ เพราะคนที่อยู่ในสภาพสังคมที่ดีจะซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้น กระบวนการและวิธีการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วม ในการรักษา สภาพแวดล้อม ความมีระเบียบวินัย ความสวยงามและความสมดุลทางธรรมชาติ ในสถานศึกษา นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้น ใคร่รู้ใคร่เรียน รู้จักวิธีการดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ ต่อกันและต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วย และสภาพแวดล้อมที่ดี กลายเป็นสถานที่ที่มีค่า ของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิด ความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษามากขึ้น มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยนำสังคมในชุมชน สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาและเป็นกำลังหลักของชุมชนด้านต่าง ๆ ตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเท่ากับการยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตและการยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชนให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนด้วย (นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์. 2549: 60)

การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนการสอนในลักษณะต่าง ๆ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ มีศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา และศูนย์วิทยากรต่าง ๆ 2) จัดสภาพแวดล้อมเพื่อจูงใจในการทำงานในสถานศึกษา โดยมีการจัดอาคารสถานที่และบริเวณภายในสถานศึกษาให้เรียบร้อย สวยงาม มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงาน มีระบบขั้นตอนการทำงานที่รวดเร็ว 3) สร้างบรรยากาศภายในสถานศึกษา เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขมีความเข้าใจเอื้ออาทรต่อกัน (ประทีป จุฬาลักษณ์ 2550: 1) ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงาน ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา และในการจัดการศึกษาผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุดคือครูที่ต้องมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครูและผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาทั้งสภาพแวดล้อมด้านสถานที่ สภาพแวดล้อมด้านพฤติกรรมกรจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครู สภาพแวดล้อมในด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ถ้าสภาพแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันและเอื้ออำนวยต่อกันก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเชื่อที่ว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อมนุษย์นั้นมีมาเป็นเวลานาน นักพฤติกรรมศาสตร์ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ล้วนมีความเชื่อเบื้องต้นว่าพฤติกรรมของบุคคลนั้นสามารถทำความเข้าใจและทำนายได้ โดยพิจารณาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ ซึ่งเรียกว่า นิเวศวิทยาของสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง การประยุกต์หลักการที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมมาใช้อธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสถาบันการศึกษา นักจิตวิทยาที่สนใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อม มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา วิธีการพัฒนาเรียนที่ได้ผลทางหนึ่งจึงเกี่ยวกับการจัดการกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน ตลอดจนช่วยให้เด็กเกิด ความรักและความภูมิใจในโรงเรียนของตน หล่อหลอมพฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยม สติปัญญาของนักเรียน รวมทั้งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน (จุฑารัตน์ ทองทิพย์. 2549: 1)

สิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาซึ่งพฤติกรรม เหตุการณ์หรือคุณลักษณะอื่นๆ ของโรงเรียนที่มีศักยภาพ ทำให้การรับรู้ของนักเรียนเปลี่ยนไป สิ่งเหล่านี้สามารถยืนยันโดยการสังเกตเห็นได้ โดยสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมทางการบริหาร 3) สภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ และ 4) สภาพแวดล้อมทางด้านกลุ่มเพื่อน (ฉันทลักษณ์ จันทร์ศรี. 2547: 17) ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของวิชัย วรรณพุฒ (2547: 120 -123) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านสังคมปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ด้านกายภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง แต่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนให้มากขึ้น คือ โรงเรียนมีห้องน้ำห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะ และห้องประชุม ของโรงเรียนสามารถรองรับการจัดการประชุม นักเรียนเพียงพอ ด้านวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง โดยครูควรจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียน ครูใช้สื่ออุปกรณ์การสอน ที่ช่วยให้เด็กเรียนเข้าใจบทเรียน ครูจัดกิจกรรมการเรียนให้นักเรียนอย่างหลากหลาย ครูนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการการเรียนของนักเรียน และโรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมงานวิชาการ เช่น การตอบปัญหา การโต้วาที การจัดนิทรรศการ องค์ประกอบด้านสังคมปฏิสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง แต่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนให้มากขึ้นคือครูควรมีการไปเยี่ยมบ้านเพื่อพบผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง แต่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนให้มากขึ้น คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครู ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการจัดการศึกษาที่จะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ จะสามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกระตือรือร้น รู้จักวิธีการ

ดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วย และสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน กลายเป็นสถานศึกษาที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู และ การเรียนรู้ของนักเรียน (จรัสพิมพ์ 2547: 2)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการหลายท่านพบว่า สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ควรมีดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. จัดสภาพแวดล้อมที่จูงใจในการจัดการเรียนการสอน
3. สร้างบรรยากาศให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้มี การส่งเสริมให้แต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และจากการตั้งข้อคำถามกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สายปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนที่เข้าพบปฏิบัติการสอนว่า “สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเราเป็นอย่างไรบ้าง” พบว่าตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ให้ข้อมูลตรงกันว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ในขณะนี้กำลังมีการดำเนินการพัฒนา ซึ่งในแต่ละด้านก็อาจจะมีการพัฒนาในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ในบางด้านก็มีการพัฒนาในระดับดี ในบางด้านก็ยังคงต้องมีการปรับปรุง จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดีว่าในโรงเรียนมีการบริหารสภาพแวดล้อมในแต่ละด้านเป็นอย่างไร มีดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมมากน้อยเพียงใดในแต่ละด้าน คือ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้าน การบริหารและการปฏิบัติงาน 3. ด้านการจัดการเรียนการสอน 4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ทั้งนี้เพื่อ นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติ การสอน ต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูสายปฏิบัติการสอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านสังคมปฏิสัมพันธ์ เพื่อวางแผนในการบริหาร ปรับปรุง พัฒนา สภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสม เอื้อต่อการเรียนการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ใช้ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูสายปฏิบัติการสอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและนำไปพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดีให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเกิดประสิทธิผลในการที่จะส่งผลให้นักเรียนมีความพร้อมทางการเรียนทั้งทางกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา และใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ ดังนี้

ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมไว้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านกายภาพ
2. ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 5 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 497 คน แยกเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครูสายปฏิบัติการสอนจำนวน 457 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครูสายปฏิบัติการสอนจำนวน 237 คน ได้มาจากการเทียบขนาดตารางจำนวนตัวอย่างและจำนวนประชากรของเครจซี่ มอร์แกน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2549: 119; อ้างอิงจาก Krejcie; & Morgan. 1970) จากนั้นเทียบสัดส่วนตามจำนวนครู แต่ละโรงเรียนแล้ว จึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเทียบตามสัดส่วนครูแต่ละโรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ จำแนกเป็น

1.1 ตำแหน่ง จำแนกเป็น

1.1.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1.2 ครูสายปฏิบัติการสอน

1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

1.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1.2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

1.2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

1.2.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

1.2.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1.2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา

1.2.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของ

โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านกายภาพ

2.2 ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.4 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรได้ร่วมกันจัดสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานศึกษาทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งทาง

กายภาพและทางสังคม โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีหลักการ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารในสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2. สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านกายภาพ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่บุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตของนักเรียน ได้แก่ สภาพของบริเวณโรงเรียน ลานกิจกรรม ศาลาพักผ่อน แหล่งเรียนรู้ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงอาหาร ห้องสุขา

2.2 ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการบริหารและการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานสอนและปฏิบัติงานฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน มีความสุข ความพึงพอใจ และมีแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ภาวะความเป็นผู้นำ การจัดโครงสร้างการบริหารงานรูปแบบการบริหารงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน การมอบหมายงาน การกำกับติดตามงาน การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การทำงานเป็นทีม การรายงานผลการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ได้แก่ การใช้หลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดระบบการสอน เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้จิตวิทยา การบันทึกหลังการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน การนิเทศการสอน วิธีการวัดและการประเมินผล

2.4 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล หมายถึง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาที่อยู่ร่วมกันเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การตัดสินใจโดยใช้เหตุและผล ความเคารพในผู้ที่มีความอาวุโสสูงกว่า การแนะนำหรือให้คำปรึกษา การยกย่องชมเชย การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบที่ใช้ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียน ความเป็นกัลยาณมิตร การมีทักษะในการสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์

3. โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี หมายถึง โรงเรียนที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 โรงเรียนดังนี้

3.1 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

3.2 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย๒

3.3 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

3.4 โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา

3.5 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

4. ข้าราชการครู หมายถึง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง รายวิชาที่ครูผู้สอนได้รับมอบหมายจากทางสถานศึกษาให้รับผิดชอบ ทำการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, ภาษาต่างประเทศ, สุขศึกษาและพลศึกษา, การงานอาชีพและเทคโนโลยี, ศิลปะศึกษา

6. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน ปีการศึกษา 2554

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

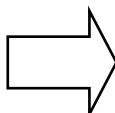
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จากแนวคิดของมาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมาตรฐานที่ 16 กล่าวว่า สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549: 231) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข ปลูกฝังความมีระเบียบวินัยและความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ ความรักความสามัคคี สภาพสิ่งแวดล้อมที่ควรคำนึง ได้แก่ สถานที่บริเวณโรงเรียน การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีมาใช้เหมาะสม (กรมวิชาการ. 2544: 15) ส่วน สำเนา ขจรศิลป์ (2538: 80) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษาที่สำคัญมี 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางการบริหาร สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ธเนศ ขำเกิด (2541: 47-51) ได้กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 3. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ 3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ นพรัตน์ สายลุน (2546: 60-68) ซึ่งได้จำแนกแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 3 ด้าน คือ 1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ 3. สภาพแวดล้อมทางการบริหาร นรา สมประสงค์และเสรี ลาชาโรจน์ (2549: 78) ได้แบ่งการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. ด้านบรรยากาศการบริหารและการปฏิบัติงาน 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวมาใช้เป็นตัวแปรตามในการศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ 1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ 2. สภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน 3. สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน 4. สภาพแวดล้อมด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1. ตำแหน่ง
 - 1.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 1.2 ครูสายปฏิบัติการสอน
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 2.1 ภาษาไทย
 - 2.2 คณิตศาสตร์
 - 2.3 วิทยาศาสตร์
 - 2.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
 - 2.6 ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี
 - 2.7 ศิลปศึกษา
 - 2.8 ภาษาต่างประเทศ

- การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขต
วิภาวดี ใน 4 ด้าน คือ
1. ด้านกายภาพ
 2. ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน
 3. ด้านการจัดการเรียนการสอน
 4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

1. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล แตกต่างกัน

2. ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี
2. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
3. ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
4. ประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
5. การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 5.1 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
 - 5.2 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน
 - 5.3 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน
 - 5.4 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี คือ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตอนเมือง และเขตพื้นที่สายไหม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 โรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
2. โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย๒
3. โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง
4. โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา
5. โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

วิสัยทัศน์

สหวิทยาเขตวิภาวดีเป็นเครือข่ายสถานศึกษา ร่วมพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง ตามวิถีไทย ก้าวไกลสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ ดำเนินชีวิตอย่างวิถีไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม วิถีไทยและจิตสาธารณะ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนา สู่มาตรฐานสากล
3. ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ
5. ส่งเสริมความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย โดยใช้การมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเน้นสหวิทยาเขตวิภาวดี

1. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความเป็นชาติไทย ศรัทธาและยึดมั่นการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
3. นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพิ่มศักยภาพนักเรียนในด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในระดับประเทศและสากล
5. สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 ของ สมศ. ได้รับการรับรองคุณภาพทั้ง 5 โรงเรียน
6. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นสากล
7. เครือข่ายสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ (บันทึกการประชุมคณะกรรมการบริหาร สหวิทยาเขตวิภาวดี. 2554: 21-23)

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

ตาราง 1 จุดเน้นของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

โรงเรียน	จุดเน้นของโรงเรียน
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2554. 2554: 9)	พัฒนานักเรียนด้านคุณภาพวิชาการควบคู่เทคโนโลยี และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ดี มีสุข มีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นที่กำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2554. 2554: 4)	พัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม พัฒนา สันติสุขและพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ เพื่อให้มีคุณภาพ รักษาความเป็นไทย รู้เท่าทันเทคโนโลยี และส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่มาตรฐานวิชาชีพ
โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศ บำรุง (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2554. 2554: 1-2)	พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และปฏิบัติตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้นวัตกรรมนำไปสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล
โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 21-22)	พัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีวินัย เห็นคุณค่าของตนเอง ดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนานักเรียนให้เป็นคน
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์ อุปถัมภ์) (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 14-15)	ยุคใหม่มีศักยภาพเป็นพลโลก รักและ สืบสานความเป็นไทย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง 2 จุดเน้นหลักการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

โรงเรียน	จุดเน้นการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียน
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 9)	การบริหารเน้นการมีส่วนร่วมและยึดหลักธรรมาภิบาล พัฒนาบุคลากรให้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้ โรงเรียนเจริญก้าวหน้า ควบคุม กำกับ ประเมินผลและ ตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษา ในสถานศึกษา
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 4)	การบริหารเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับ ชุมชนตามมาตรฐานศึกษา และยึดหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มี คุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ
โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 1-2)	การบริหารเน้นการมีส่วนร่วม มีระบบบริหารจัดการ คุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล ครูและบุคลากรทาง การศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อก้าวไปสู่ครูมืออาชีพ
โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 21-22)	การบริหารเน้นการมีส่วนร่วม เพิ่มการใช้เทคโนโลยีพัฒนา ครูสู่การเป็นครูมืออาชีพ
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 14-15)	การบริหารจัดการตามแนววิถีพุทธจิตอาสา ด้วยระบบ คุณภาพและหลักธรรมาภิบาล พัฒนาครูให้มีคุณภาพ เป็นครูยุคใหม่เทียบเคียงสากล

ตาราง 3 จุดเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

โรงเรียน	จุดเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 9)	พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีความรอบรู้ สามารถใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทัน สถานการณ์โลก พัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัย
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 4)	ความรับผิดชอบ คุณธรรมจริยธรรม สนับสนุนและ พัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพเพื่อให้มีคุณภาพ รักรักษา เป็นไทย รู้เท่าทันเทคโนโลยี ดำรงชีวิตตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มีภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ การจัดการเรียนรู้
โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 1-2)	ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตร ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็น เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ สร้างโอกาสทางเลือกให้ นักเรียนทุกคนได้เรียนตามความถนัดและศักยภาพของ ตนเอง
โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 21-22)	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อ การเรียนรู้
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปี การศึกษา 2554. 2554: 14-15)	มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร จัดการและการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียน มีคุณภาพเป็นคน ยุคใหม่และมีศักยภาพเป็นพลโลก

ตาราง 4 จุดเน้นด้านกายภาพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

โรงเรียน	จุดเน้นด้านกายภาพ
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2554. 2554: 5)	ตั้งอยู่เลขที่ 171/3151 หมู่ 2 แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ในช่องทางอินเดียดีย อยู่ระหว่างโรงพยาบาลภูมิพล อดุลยเดช และโรงเรียน นายเรืออากาศ แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม 1. ห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยปราศจากขยะ 2. บริเวณโรงเรียนสะอาดเรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม 3. บุคลากรมีจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมตามหลักกิจกรรม 5 ส 4. โรงเรียนมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน พัฒนาระบบสาธารณูปโภคภายในโรงเรียนให้ เพียงพอเหมาะสม เกิดประโยชน์ เอื้อต่อ บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2554. 2554: 1)	ตั้งอยู่เลขที่ 119 หมู่ 1 ซอยสายไหม 43 ถนนสายไหม แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม 1. บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียนสะอาด 2. มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามอาคารเรียน และบริเวณรอบโรงเรียน 3. มีศาลาเพื่อเป็นที่สำหรับนั่งพักผ่อนของนักเรียน 4. มีดูแลและพัฒนาอาคาร สถานที่ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ
โรงเรียนดอนเมืองทหาร อากาศบำรุง (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง) ปีการศึกษา 2554. 2554: 3)	ตั้งอยู่เลขที่ 337 ถนนเชิดวุฒากาศ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม 1. ดูแลรักษา การใช้อาคารสถานที่และสาธารณูปโภค 2. ให้บริการซ่อมบำรุง ปรับปรุง พัฒนา อาคารต่างๆ บริเวณ โรงเรียนและสาธารณูปโภค 3. จัดหาอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียน การสอน 4. ให้บริการสถานที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน 5. จัดตกแต่งสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัยต่อชีวิตและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากร

ตาราง 4 (ต่อ)

โรงเรียน	จุดเน้นด้านกายภาพ
โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครองปี การศึกษา 2554. 2554: 1)	ตั้งอยู่เลขที่ 153/34 หมู่ 1 ถนนเชิดวุฒากาศ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม 1. บริเวณโรงเรียนสะอาดเรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม ปราศจากขยะ 2. โรงเรียนมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์จริง 3. ห้องเรียนสะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์ อุปถัมภ์) (คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2554. 2554: 11)	ตั้งอยู่เลขที่ 567 ถนนสรงประภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม 1. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ ร่มรื่น สวยงาม เหมาะสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ 2. จัดบรรยากาศภายในอาคารเรียน และห้องเรียนให้ สวยสะอาดตา 3. บำรุง – รักษา ส่วนที่ชำรุดของอาคาร และครุภัณฑ์ ให้อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ 4. ดูแลความปลอดภัยในการใช้อาคารสถานที่ 5. ให้บริการแก่ชุมชนในการขอใช้สถานที่

2. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (administration) มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้
นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540: 72) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่
บุคคล ตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการอย่างประสานสัมพันธ์และมีระบบระเบียบ กฎเกณฑ์
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลดังกล่าวได้ร่วมกันกำหนด มีความเห็น
และรับรู้เข้าใจวัตถุประสงค์นั้นตรงกันโดยอาศัยทรัพยากรเทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ อย่าง
เหมาะสม

สมเดช สีแสง (2546: 224) ได้ให้ความหมายการบริหารคือ การบริการประเภทหนึ่งที่จะ
ทำให้กลุ่มบุคคลร่วมกันกระทำการกิจให้บรรลุตามเป้าหมาย

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542: 11) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิทยากร เชียงกุล (2543: 158) กล่าวว่า การบริหารประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินงานและการควบคุมคนทำงานและสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548: 4) ที่กล่าวว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ อันได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล และสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์; และคนอื่นๆ (2547: 493-494) ที่กล่าวว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนบริหารคือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมโดยที่การวางแผนคือการกำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจ การจัดองค์การคือการรวบรวมทรัพยากร การจัดหาคนเข้าทำงาน การจัดโครงสร้าง การนำคือการจูงใจ การมีอิทธิพลและการติดต่อสื่อสาร การควบคุมคือการตรวจสอบ การบริการสินค้า กระบวนการควบคุมคุณภาพ

เจริญผล สุวรรณโชติ (2544: 232) กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการของสังคมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาร่วมกันเพื่อกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายตามที่ได้กำหนดเอาไว้ การกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ การดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ต่อไป การกระตุ้นหรือการยั่วยุให้เกิดการกระทำ การควบคุม และการกระทำที่ให้เกิดการรวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบแบบแผนหรืออย่างไม่มีแบบแผนทั้งในด้านของบุคคลและในด้านของวัตถุ

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปในองค์กรหรือหน่วยงานที่กระทำอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ร่วมกัน

2.2 ความสำคัญของการบริหาร

สมศักดิ์ คงเทียง (2545: 56) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้

1. การบริหารได้เจริญเติบโตควบคู่มากับการดำรงชีวิตของมนุษย์และเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่รวมกันได้อย่างผาสุก
2. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้องค์การต่างๆ ต้องขยายงาน ด้านการบริหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมความก้าวหน้า ด้านวิทยาการต่างๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น
4. การบริหารเป็นมรรควิธีที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

5. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต

6. การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ ฉะนั้นความสำเร็จของการบริหารจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมือง

7. การบริหารมีลักษณะต้องใช้การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ และการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหาร

8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์การย่อมมีส่วนเกี่ยวพันในการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างฉลาด

9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กันไม่อาจแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด ดังที่กล่าวกันว่า การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน

สมยศ นาวิกาน (2544: 23) ได้สรุปความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเกี่ยวพันระหว่างกันเพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จในเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป้าหมายดังกล่าวนี้จะแตกต่างกันไปแต่ละองค์การ แต่ไม่ว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์การใดองค์การหนึ่งโดยเฉพาะจะเป็นอย่างไรก็ตาม การบริหารก็คือกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เป้าหมายดังกล่าวนี้ประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหารมีความสำคัญแก่คนทุกกลุ่ม เพราะ การบริหารทำให้การทำงานขององค์การสำเร็จ ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ แม้ว่านักบริหารจะไม่ได้เป็นผู้ลงมือทำงานเองแต่ต้องอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำงานต่างๆ ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารไม่ต้องทำอะไรเลย ตรงกันข้าม นักบริหารกลับต้องหันมาทำงานบริหารหรือการจัดการที่เป็นงานของกลุ่มทั้งกลุ่ม เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ โดยที่ทุกฝ่ายต่างทำงานโดยได้ประสิทธิภาพและประสานสอดคล้องกัน

2.3 ความหมายของสภาพแวดล้อม

นงลักษณ์ มีจรรยาสม (2546: 11) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมหมายถึง สิ่งที่มีอยู่โดยรอบหรือปะปนกันของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิต สิ่งที่อยู่โดยรอบนี้จะมีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิตนั้น มิใช่เพียงที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น วัฒนธรรม ความเชื่อค่านิยม ฯลฯ ก็มีผลผูกพัน ความรู้สึกนึกคิดและกิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งเรียกว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรมด้วย ดังนั้นสภาพแวดล้อมของมนุษย์จึงต้องรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าไว้ด้วยกันจากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึงองค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุกๆด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมี

บรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและเสริม การเรียนรู้อย่าง หลากหลาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 235) ได้ให้ความหมายของ สภาพแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง สรรพสิ่ง ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ และกิจกรรมทั้งหลายที่อยู่รอบตัว มนุษย์ ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์ได้ทำขึ้น แบ่งออกเป็น 2 หมวดใหญ่ๆ คือ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2548: 10) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมหมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ (2549: 72) ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมว่าหมายถึง ทุกสิ่ง ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่เกิดขึ้นเองและมนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเห็นได้หรือไม่ สามารถเห็นได้ไม่ว่า จะใกล้หรือไกลตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 54 - 55) ได้ให้ความหมายสภาพแวดล้อมไว้ว่าหมายถึง สภาพสภาวะ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น อาจ เป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ใน ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของ ผู้เรียน และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรนั้น เกี่ยวข้องหรือได้รับอิทธิพล จากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน จะเป็นสิ่งที่พึงพอใจในการเรียน ทำให้เกิดสมาธิและปัญญา

เพชรรัตน์ บุณศรีกรวงศ์ (2546: 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งแวดล้อมหมายถึง ทุกสิ่ง ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งทางกายภาพและสังคม ที่มีผลกระทบต่อชีวิตทั้งทางกายและจิตใจและ มีความเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก

สุทิวรรณ ดันติจรนาวงศ์ (2546: 267) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่าสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งที่มองเห็นได้และ มองเห็นไม่ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยกัน

ดังนั้นสภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเราที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งกายภาพและสังคม ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งมีอิทธิพลในการดำรงชีวิต ของ มนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.4 ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ไว้หลายท่านดังนี้

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2549: 59) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็น สภาพที่เกิดจากผลกระทบของสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏอยู่ในสถานศึกษา

อาจเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตหรือไม่มีความมีชีวิตก็ได้ อาจเป็นรูปธรรมมองเห็นและจับต้องได้ หรือเป็นนามธรรมมองไม่เห็นจับต้องไม่ได้

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ (2546: 296) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีความมีชีวิตและไม่มีความมีชีวิตที่อยู่ภายในสถานศึกษารวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

นิยม กริมใจ (2545: 13) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึงสภาพของ สิ่งต่างๆ ที่อยู่หรือเกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นสิ่งเร้าที่มีศักยภาพและมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียน สภาพของสิ่งต่างๆ ในโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากบุคคลชุมชน สังคม และธรรมชาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน และมีอิทธิพลกับบุคลากรในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียน ในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ทั้งในด้านบวกและลบ

วิเชียร กระพีแแดง (2543: 22) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของระบบโรงเรียนประกอบด้วย

1. อาคารสถานที่ คือ การก่อสร้างและการออกแบบอาคารเรียน ห้องเรียน ซึ่งสามารถ มีอิทธิพลต่อเจตคติและพฤติกรรม
2. องค์ประกอบขององค์การ คือ ส่วนประกอบของโครงการที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน เช่น ขนาดของโรงเรียน สัดส่วนของนักเรียน เครื่องแบบนักเรียน วิธีสอน
3. บุคคลโดยรวม คือ คุณลักษณะเฉพาะต่างๆ ของบุคคลแต่ละคนที่ประกอบกันขึ้น เช่น ใจกว้าง ภาวะจิตใจ เป็นต้น
4. บรรยากาศทางสังคม ซึ่งเกิดจากตัวประกอบดังกล่าวทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์กัน

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปความหมายของสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาว่า หมายถึง องค์ประกอบภายในซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน รวมทั้งความเป็นระเบียบ ความสะอาดของอาคารสถานที่ การจัดอำนวยความสะดวกและปลอดภัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่ จุดมุ่งหมายตามที่ วิทยาลัย โรงเรียน หรือสถานศึกษานั้นๆ กำหนดได้

2.5 หลักการบริหาร

มีผู้เสนอหลักการบริหารไว้หลายท่านดังนี้

เทเลอร์ และคณะ ได้เสนอหลักการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (The Principles of Scientific Management) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (ประยูร ศรีประศาสน์. 2544: 22)

1. การทำงานด้วยปริมาณมาก (a large daily task) คนงานแต่ละคนในหน่วยงาน ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งอะไร จะได้รับมอบหมายงานให้ทำแต่ละวันชัดเจนโดยการพิจารณากำหนดงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน จะทำให้แต่ละคนทำงานได้เต็มที่ตลอดวัน
2. การทำงานมีเงื่อนไขมาตรฐาน (Standard and condition) คนงานได้รับมอบหมายงานอย่างมีมาตรฐานแน่นอน และสามารถทำงานของตนด้วยความมั่นใจ

3. การทำงานมีรายได้สูง (high pay for success) ผู้ที่ทำงานเสร็จครบถ้วนจะได้รับค่าตอบแทนสูง
 4. การทำงานบกพร่องที่ก่อให้เกิดสูญเสีย (loss in case of failure) ความล้มเหลวควรจะเป็นเรื่องของบุคคลเป็นสำคัญ
 5. การทำงานในองค์กรขนาดใหญ่ต้องการผู้เชี่ยวชาญ (expertise in large organization) เมื่อองค์กรขยายใหญ่โตมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น การทำงานก็จะยิ่งยาก และไม่อาจทำสำเร็จได้ด้วยบุคลากรระดับต้น
- ลักษณะสำคัญของการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ อาจจำแนกได้ ดังนี้ (ประยูร ศรีประศาสน์. 2544: 22)

1. การศึกษาเวลาและการเคลื่อนไหว (time and motion studies) เพื่อให้งานที่ใช้เวลาและกำลังงานน้อยที่สุด
2. การแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย และตามความชำนาญ (division of labor and specialization) ประสิทธิภาพของการทำงานได้มาจากการแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย จนถึงองค์ประกอบที่เป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดความมั่นใจในประสิทธิภาพงาน
3. การมีมาตรฐาน (Standardization of task) การจัดแบ่งงานออกเป็นส่วนๆ ทำให้เกิดลักษณะงานที่ทำเป็นประจำ และมีมาตรฐานที่ชัดเจนแน่นอน
4. เอกภาพในการบังคับบัญชา (unity of command) รวมการประสานงานและการตัดสินใจในองค์การเข้ามาสู่ส่วนกลางที่ผู้บังคับบัญชาโดยตรงเพียงคนเดียว
5. ขอบเขตการควบคุมบังคับบัญชา (span of control) หน่วยงานแต่ละระดับชั้นของสายการควบคุมบังคับบัญชาจะต้องได้รับการดูแลและประสานกับหน่วยงานอื่น โดยขอบเขตการควบคุมบังคับบัญชาที่เหมาะสมและหัวหน้าหน่วยงานแต่ละระดับชั้นควรมีผู้ใต้บังคับบัญชาระหว่าง 5 – 10 คน
6. เอกภาพของการทำงาน (uniqueness of function) หน่วยงานย่อยในองค์การ ควรทำงานเฉพาะอย่างไม่ควรจะทำงานซ้ำซ้อนกัน
7. องค์กรรูปนัย (formal organization) การเน้นการวิเคราะห์องค์การที่มีโครงสร้างหน่วยงานชัดเจน กับองค์กรรูปนัย (informal organization) อันเป็นองค์การที่เกิดจากกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กัน แต่ไม่มีการการจัดโครงสร้างที่เป็นระบบที่แน่นอนชัดเจน

การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ (human relation management) มีหลักการว่า การที่จะตั้งระเบียบแบบแผนขององค์การโดยไม่พิจารณาถึงตัวบุคคลผู้ปฏิบัติเลยย่อมไม่ได้ผล เพราะผู้ปฏิบัติเป็นมนุษย์ย่อมมีความรู้สึกอารมณ์ และความนึกคิดส่วนบุคคล ความขัดแย้งในการบริหารงานอาจเกิดขึ้นได้ ผู้บริหารจึงควรขจัดความขัดแย้งอย่างฉลาดโดยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ในหน่วยงาน โดยมีปรัชญาการบริหารว่า “ ดูแลคนให้ดีที่สุด ” (สมเดช สีแสง. 2547: 226)

จะเห็นว่าหลักในการบริหารนั้นจะต้องทำให้บุคลากรร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยที่ทุกคนทำงานอย่างมีความสุขและเต็มความสามารถที่มีอยู่

Luther Gulick and Lyndall Urwick ได้เสนอกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย
POSDCORB คือ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2540: 127)

1. Planning การวางแผน
2. Organizing การจัดองค์การ
3. Staffing การบริหารงานบุคคล
4. Directing การอำนวยการ
5. Coordinating การประสานงาน
6. Reporting การรายงาน
7. Budgeting การจัดทำงบประมาณ

เจสซี บี ซีเยอร์ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2540: 127; อ้างอิงจาก Jesse B. Sears. n.d.)

กำหนดกระบวนการบริหารออกเป็น 5 ประการด้วยกัน คือ

1. Planning การวางแผน
2. Organizing การจัดองค์การ
3. Directing การอำนวยการ
4. Coordinating การประสานงาน
5. Controlling การควบคุม

กระบวนการบริหารต่างๆ ที่ได้นำเสนอนี้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นหลักการในการบริหารองค์การให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

2.6 หลักการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

มีผู้เสนอหลักการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2549: 63) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาต้องการการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ได้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่เป็นคุณต่อสถานศึกษาถูกทำลาย

สถานศึกษาเป็นจำนวนมากมีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ดีอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศ ภูมิทัศน์ ดิน น้ำ ต้นไม้ และพืช สภาพธรรมชาติยังไม่ถูกทำลาย มลพิษด้านต่างๆยังอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตราย หากหัวหน้าสถานศึกษา สภาพที่พึงประสงค์ดังกล่าวจะคงอยู่ได้นาน

2. กำจัดการเสื่อมโทรมของสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาให้หมดไป เนื่องจากสถานศึกษา

เป็นที่อาศัยของคนเป็นจำนวนมาก ทรัพยากรและอาคารสถานที่จะถูกใช้อยู่ตลอดเวลา หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี จะเกิดภาวะเสื่อมโทรมในหลายๆ ด้านสะสมมากขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นมลพิษด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล น้ำเสีย เสียง กลิ่น อากาศเสีย รวมถึงสภาพแวดล้อม ของสังคมด้วย

หากไม่มีการกำจัด ปรับปรุงแก้ไข ความเสื่อมโทรมเหล่านี้จะสร้างปัญหาและ บั่นทอนคุณภาพชีวิตของทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

3. สร้างหรือพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีหรือมีคุณภาพที่เหมาะสม ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษานั้นจำเป็นต้อง กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายสภาพแวดล้อมแต่ละประเภท ที่พึงประสงค์ให้ทุกฝ่าย เข้าใจ ชัดเจน ดังนั้นการพัฒนาอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค สุขภาพอนามัย การบริหารจัดการการทำงานและระบบสังคมในสถานศึกษา จะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผน ดำเนินการ ตามแผน ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐานแล้วให้คงอยู่ ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อม ที่พึงประสงค์เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมไม่เกิดตลอดไป จะเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วหาไม่มีระบบ การ ดูแลรักษาที่ถูกต้องผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ สร้างแนวคิดและ วิธีการที่เหมาะสม มอบหมายความรับผิดชอบและติดตาม ดูแลการสนับสนุนอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง เพื่อจะได้รักษาสภาพแวดล้อมที่พึงประสงค์ให้คงอยู่

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2549: 65 –66) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย สถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสถานศึกษาและท้องถิ่น ขนาดของสถานศึกษาและผลกระทบจากกิจกรรมของสถานศึกษาและท้องถิ่น ขนาดของสถานศึกษาและผลกระทบจากกิจกรรมของสถานศึกษาที่จะมีต่อสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาและชุมชน

2. การวางแผนคณะที่รับผิดชอบทำแผนควรกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน จัดทำเอกสาร นำไปชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้อง ในสถานศึกษา เข้าใจและเผยแพร่ให้สาธารณชน ได้ทราบเพื่อสร้างแกนนำและหาแนวร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน

3. การดำเนินการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงเจตนาและพฤติกรรมให้ทุกคนเห็นว่า มีความมุ่งมั่นจะพัฒนาสภาพแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยกำหนดเป็นข้อปฏิบัติและควบคุมดูแลให้ มีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

4. การตรวจสอบแก้ไข ควรกำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบติดตามที่มีหลักฐานมีการบันทึกผลการป้องกันและแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดที่พึงประสงค์ให้สามารถตรวจสอบประเมินผลการจัดการสภาพแวดล้อมได้ สิ่งใดที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดจะต้องดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไขโดยไม่ชักช้า

5. การทบทวนผลการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการทบทวนระบบการจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาตามคาบเวลาที่เหมาะสม การทบทวนผลการดำเนินการจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นที่กไวมาประเมินผลการดำเนินการเพื่อพิจารณาปรับแนวทางหรือกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

สุทธวิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ (2546: 297) ได้กำหนดแนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. การบริหารอาคารสถานที่ สถานศึกษาต้องมีการวางแผนที่จะปลูกสร้างอาคารเรียน อาคารสนับสนุนการเรียน เช่น โรงฝึกงาน โรงอาหาร สถานที่พักผ่อนของผู้เรียนที่เรียกว่า มีแผนภูมิทัศน์ของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม
2. การรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยในสถานศึกษา การจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสีย ระบบน้ำทิ้งของสถานศึกษา เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคที่เป็นอันตรายต่อผู้เรียนในสถานศึกษา
3. การรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา จะต้องจัดผู้รับผิดชอบดูแลตามอาคารเรียน อาคารฝึกงาน โรงอาหาร การจราจรในสถานศึกษาอย่างเป็นระเบียบปลอดภัย
4. การจัดสรรงบประมาณ เพื่อรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ดี เช่น การซ่อมแซมอาคาร การบำรุงรักษาสวนหย่อม เป็นต้น การบริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบ ให้อยู่ในสภาพที่ดีปลอดภัยกับผู้เรียน เพราะสภาพแวดล้อมของสถานศึกษามี อิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ สุขนิสัย สุขลักษณะของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดลักษณะของสถานศึกษาจากสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตลอดเวลา

จากหลักการดังกล่าวสรุปได้ว่าในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักการบริหารดังนี้

1. การกำหนดนโยบายในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนและต้อง มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น โดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาสภาพแวดล้อม
2. การวางแผนการดำเนินงานและกำหนดผู้รับผิดชอบ ควรมีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงวิธีการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การดำเนินงานตามแผน ควรมีการกำหนดข้อปฏิบัติและมีการติดตามดูแลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามลำดับขั้นตอนและตาม แผนที่กำหนดไว้
4. การตรวจสอบแก้ไข ควรมีการตรวจสอบผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดที่พึงประสงค์ให้มี การปรับปรุงแก้ไขโดยไม่รอช้า
5. การทบทวนผลการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการทบทวนระบบการจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา เพื่อพิจารณาปรับแนวทางหรือกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

3. ความสำคัญของสภาพแวดล้อมสถานศึกษา

สภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ ในขณะเดียวกัน ก็สร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกพึงพอใจ รักและผูกพันในสถาบัน ต่ออาจารย์ และ เจ้าหน้าที่อื่นๆ ภายในสถาบันด้วย เมื่อมองในแง่การบริหารบุคคล การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีของสถาบันการศึกษา มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อองค์การและปฏิบัติงาน ดังที่ วิรัช วรรณรัตน์ (2533: 21 - 23) ได้กล่าวไว้ในเรื่องสภาพแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียนว่า ปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารปฏิบัติต่อครู อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาให้ดีขึ้นได้
2. พฤติกรรมของครู ครูที่ดีจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น
3. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนักเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่ง การจัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ เป็นระเบียบ สะอาด จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่เจริญงอกงามต่อไป
4. กระบวนการเรียนการสอน หากได้มีการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับเป้าหมายที่ต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคลิกภาพของนักเรียนในเรื่องใดบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นั้นๆ แล้ว กำหนด ขั้นตอนและกิจกรรมให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้มากที่สุด
5. แบบแผนพฤติกรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา นักเรียนเข้าใหม่จะพยายามเลียนแบบบุคลิกภาพนักเรียนเก่า สถานศึกษาจึงควรพยายามให้แผนพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนักเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจอยู่เสมอ จะมีส่วนร่วมให้นักเรียนใหม่เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพไปในทางที่พึงปรารถนาได้ง่ายขึ้น

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2549: 60) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ ดังนี้ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชน กลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจเพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มากขึ้น มีหน่วยงานสถานศึกษาจำนวนมากเป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยงานนำ หน่วยงานสังคมในชุมชน สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาและเป็นกำลังหลักของชุมชนสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ จะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ ตามไปด้วยเช่น การอนุรักษ์ พัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเท่ากับการยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตและการยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชนให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม โดยบัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 23 (2) กำหนดให้การจัดการศึกษา “ต้องให้ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและ

ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน” ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 24 (5) “ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จากข้อกำหนดดังกล่าว พอจะคาดคะเนได้ว่า สถานศึกษาน่าจะได้มอบหมายให้มีบทบาทเป็นแกนนำในการมีส่วนร่วมในการจัดการ แก้ปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากร ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ชุมชน ประเทศและโลก จะกลายเป็นสถาบันหลักที่ให้ความรู้และประสบการณ์จริงในการจัดการอนุรักษ์และพัฒนา รวมทั้งปลูกฝังในจริยธรรมด้านสภาพแวดล้อมด้วยสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องรับภาระตั้งแต่ การให้ความรู้ความเข้าใจสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของสภาพแวดล้อม ปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อมและฝึกทักษะให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมไปโดยไม่รู้ตัว ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อกันในสถานศึกษา แล้วยังจะต้องส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคคลและสภาพแวดล้อมนอกสถานศึกษาด้วย”

วิเชียร กระจังแดง (2543: 31) กล่าวว่า การจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีภายในสถานศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่ได้สัมผัสโดยตรง หากผู้บริหารสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ผลกระทบก็จะออกมาในแนวทาง ที่ดีและในทางกลับกัน ถ้าจัดไม่ดีผลกระทบก็จะออกมาในแนวทางไม่ดีเช่นกัน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญ กับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 27 - 59) ได้ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน พอสรุปได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมจะสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียนที่มีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนมีความสุขในการสอน
2. สภาพแวดล้อมจะสนับสนุนการเรียนในหลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจเป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียน เปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้
3. สภาพแวดล้อมจะช่วยจัดประสบการณ์ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสและสร้างประสบการณ์ สภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียน
4. สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน มีการแสดงออกทางกายวาจาและใจ ตามแบบอย่างที่ดีที่สังคมยอมรับ มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีความประพฤติปฏิบัติที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีการหล่อหลอมและเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

5. สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียน ให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย ผู้เรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ก็จะรู้จักสำรวม อยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น ชั้นเรียนจะมีระเบียบระบบและง่าย สำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ สถาบันหลายแห่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้อย่างดี แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบ สร้างนิสัย ใฝ่เรียนใฝ่รู้ ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่แต่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมจะเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน ซึ่งจะเอื้อต่อการเรียนการสอน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบายสงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้น

8. สภาพแวดล้อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย จะทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไป ผู้สอนอยู่ท่ามกลางผู้เรียนจะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน ผู้เรียนจะลดความกลัว กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นและมีเจตคติ ที่ดีต่อผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ที่พอเหมาะกับร่างกายผู้เรียน การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสม เป็นต้น

ดังนั้นสภาพแวดล้อมสถานศึกษา จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียนและช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความคิด บุคลิกภาพมีความรับผิดชอบและประสบความสำเร็จในการศึกษา

4. ประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

วิชัย วรรณพุม (2547: 27) แบ่งการจัดสภาพแวดล้อม เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางด้านวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน และระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และร่วมโรงเรียน

4. สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ หมายถึง ระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้สำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจกันเอื้อต่อการเรียนของนักเรียน และรวมถึงการจัดสิ่งต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ชลอ ไกรทอง (2547: 10) กล่าวว่า ประเภทของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สาธารณูปโภค สนามกีฬา สวนหย่อม บริเวณโรงเรียน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ต่างๆ

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอก ห้องเรียน การบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมกันทำงานและอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข

วสันต์ ปัญญา (2544: 12) ได้แบ่งประเภทของการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาไว้ 3 ประเภท คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ หรือเป็นรูปธรรมที่จัดขึ้น เพื่อสนองวัตถุประสงค์หนึ่งของการศึกษาและเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ สิ่งแวดล้อมทางจิตอาจเป็นวัตถุหรือบุคคลก็ได้

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งที่เป็นผลต่อการเรียนและความรู้สึกทางบวกหรือทางลบจากสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น

เมื่อนำมาประกอบกับหน้าที่ลักษณะงานและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ทำให้เราสามารถจำแนกประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 สภาพแวดล้อมที่มีชีวิต คือ คนทุกคน พืชและสัตว์ทุกชนิดที่มีในสถานศึกษา

1.2 สภาพแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น สภาพอากาศ

แสงแดด อุณหภูมิ ทัศนียภาพของลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะที่ตั้ง รวมทั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติ

2. สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งแบ่งได้หลายประเภท เช่น

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งที่เราสามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ ซึ่งปรากฏอยู่ในสถานศึกษาในหลายๆ ลักษณะ คือ

2.1.1 สถานที่ เช่น ภูมิทัศน์ บริเวณต่างๆ ภายในสถานศึกษา เช่น บริเวณที่พักผ่อน ที่ออกกำลังกาย บริเวณการเรียนการสอน พื้นที่ทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย สวนหย่อมสนามป่า เป็นต้น

2.1.2 สิ่งปลูกสร้างต่างๆ รั้ว อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องประชุมโรงอาหาร หอมน้ำห้องส้วม ที่จอดรถ เป็นต้น

2.1.3 ห้องต่างๆ และส่วนประกอบ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการแหล่งเรียนรู้ สถานที่พักผ่อนและป้ายนิเทศ เป็นต้น

2.1.4 สาธารณูปโภค เช่น ถนนหนทาง ทางเชื่อมระหว่างอาคาร การจราจร น้ำ ไฟฟ้า และระบบติดต่อสื่อสาร เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โทรศัพท์ สาธารณะ ที่ดื่ม น้ำ ที่ล้างมือและเท้า เป็นต้น

2.1.5 ลักษณะการบริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เช่น โรงอาหาร ห้องพยาบาล อาหารและน้ำดื่มที่ใช้ ขยะและมลพิษในสถานศึกษา เวรยาม เครื่องมือป้องกัน อุบัติเหตุต่างๆ เช่น สัญญาณแจ้งอุบัติเหตุ เครื่องมือดับเพลิง เครื่องมือและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่นๆ เป็นต้น

2.1.6 เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในสถานศึกษาสิ่งต่างๆ เหล่านี้หากมีความทันสมัย ตรงกับความต้องการ มีความพอเพียง มีมาตรฐานและคุณภาพในสภาพที่ดีจะเป็นสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดและสร้างความกระหายใคร่เรียนรู้ ให้ผู้เรียนและเสริมการพัฒนาคนที่อยู่ในสถานศึกษาได้อย่างดี

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการอยู่และปฏิบัติงานร่วมกันของคนในสถานศึกษา ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของคน โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ เช่น ลักษณะและแบ่งกลุ่มของคน ประเพณี ความเชื่อ ระเบียบวินัย ระบบและวิถี การติดต่อสื่อสาร การแต่งกาย เพศ วัย และสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมของคน เป็นต้น ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

2.2.1 สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการ เช่น โครงสร้างองค์กร ปรัชญา แนวคิด ระบบวิธีการบริหารจัดการ การจัดสำนักงาน วัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารจัดการ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติงาน การติดตามนิเทศ ตรวจสอบและประเมินผลงานการพัฒนาและสร้างขวัญในการทำงาน เป็นต้น

2.2.2 สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการเรียนรู้ การให้แรงเสริมแก่ผู้เรียนและผู้สอน และการประเมินผลและวัดผล การเรียนรู้ เป็นต้น

2.2.3 สภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์ และบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์กับนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนักศึกษากับนักเรียน นักศึกษา

กล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมการบริหารและการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

5. การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

5.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

นพรัตน์ สายลุน (2546: 60-68) ได้นำเสนอกิจกรรมและแนวปฏิบัติในการบริหารสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ความร่มรื่น สดชื่น สวยงาม มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนได้ปลูกและดูแลต้นไม้ด้วยตนเองอย่างน้อยคนละ 1 ต้น โดยพิจารณาไม้เนื้อแข็ง ไม้ยืนต้นก่อนค่อยพิจารณาไม้ผลตามลำดับถัดไป บางโรงเรียนไม่สามารถปลูกไม้ยืนต้นได้ก็อาจปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ตกแต่งสร้างซุ้มศาลาที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้เกิดความรู้สึก ร่มรื่น สดชื่น สวยงาม

2. ความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ เช่น การตกแต่งอาคารเรียน อาคารชั่วคราว ตัดแต่งสนามหญ้า รื้อ จัดห้องเรียน ห้องพัก รักษาความสะอาดสิ่งต่างๆ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ในโรงฝึกงานให้เกิดความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยดูแล้วสบายตา หยิบง่าย และใช้การได้เสมอ ซึ่งอาจใช้กิจกรรม 5 ส. ซึ่งประกอบด้วย สะสาง, สะดวก, สะอาด, สุขลักษณะ, สร้างนิสัย มาดำเนินการได้

3. ความสงบ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดหาสถานที่บางส่วนไว้ เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปใช้ในลักษณะที่มีความรู้สึกเป็นส่วนตัว เป็นตัวของตัวเอง อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่สงบ เช่น มุมสงบในห้องสมุด ห้องจริยธรรม สวนสงบ เป็นต้น

4. ความสร้างสรรค์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น มีความรับผิดชอบในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตัดแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ เช่น การนำกระบอกไม้ไผ่มาทำเป็นถังขยะ การนำหมวกหรืออบมาทำโคมไฟ การตัดแปลงต้นไม้ให้เป็นรูปทรงต่างๆ เป็นต้น

5. ความมีชีวิตชีวา มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ขจัดความซ้ำซาก จำเจ ด้วยการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การจัดสถานที่ทำงานของครู การจัดโต๊ะเรียน การตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับ การจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

6. ความเหมาะสมกับสถานที่ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม คำนี้ถึงความเหมาะสมกับสถานที่ เช่น จัดป้ายประกาศในที่ที่สามารถอ่านได้อย่างสะดวกและทั่วถึง ไม่จัดคอกหรือเล่าสัตว์ไว้ในที่รบกวนการเรียนการสอน gxHo9ho

7. ความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น การนำทรัพยากรหรือสิ่งต่างๆ ที่หาได้ในท้องถิ่นมาจัดหรือตัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ เช่น การใช้ต้นตาลหรือต้นมะพร้าวมาทำโต๊ะ เก้าอี้ การใช้หญ้าคา ใบจาก มามุงหลังคา ทำซุ้มศาลาที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

8. ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดห้องแสดงศิลปะ วัฒนธรรม จัดทำเอกสารเผยแพร่ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศให้นักเรียนได้ศึกษา

9. ความประหยัด มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น คำหนึ่งถึงความประหยัดในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับทรัพยากรหรือปัจจัยที่มีอยู่ไม่ทำงานเกินตัวเกินงบประมาณ โดยอาจใช้วัสดุท้องถิ่นมาประดับตกแต่ง ติดต่อประสานสัมพันธ์ ขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือชุมชน เป็นต้น

10. ความมีเอกลักษณ์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น สร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนเพื่อเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของทุกคนให้มีความภูมิใจในสถาบัน เช่น กำหนดต้นไม้ หรือดอกไม้ประจำโรงเรียนขึ้น แล้วปลูกเป็นทิวแถวทั้งในโรงเรียน รั้วและถนนเข้าโรงเรียน สิ่งปลูกสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน เพลงประจำสถาบัน-ปรัชญา สีของโรงเรียน เป็นต้น

11. ความสะดวกสบาย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ทำถนนหรือทางเชื่อมต่อระหว่างอาคารเรียน มีเครื่องหมายหรือป้ายแสดงทิศทางหรือผังอาคาร จัดที่นั่งขยะให้เพียงพอ บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ จัดเครื่องใช้ไม้สอยให้สามารถหยิบได้ง่าย ใช้คล่องและเป็นระบบ

12. ความปลอดภัย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความมั่นคงปลอดภัย มีการบำรุงซ่อมแซมให้มีสภาพใช้การได้อยู่เสมอ เช่น โตะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง สนาม เป็นต้น

13. ความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ใช้สิ่งของหรือสถานที่โรงเรียนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น บริเวณใต้ถุนอาคาร บริเวณหอประชุม โรงอาหาร ฯลฯ อาจจัดเพื่ออำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น เป็นที่อ่านหนังสือ เรียกว่า ห้องสมุดโล่ง หรือใช้จัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ โดยสถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณอาคารสถานที่ ให้มีความร่มรื่น ความสะอาดเรียบร้อย ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย การใช้สถานที่ของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

กองวิจัยทางการศึกษา (2545: 20-25) ได้ระบุว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จักก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการดำเนินการเรียนการสอนหรือปฏิบัติกิจกรรม มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบหลักโดยมีสาระสำคัญในแต่ละด้าน ได้แก่

อาคารเรียน

สิ่งแวดล้อมที่เป็นอาคารเรียน ควรเลือกสถานที่ที่ปลูกสร้างโรงเรียนในที่ที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน ปลอดภัย สวยงาม และสามารถใช้น้ำให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม สันทนาการให้มากที่สุดมีการสัญจรไปมาสะดวก ไม่ควรห่างไกลจากย่านชุมชนเกินกว่า 2 กิโลเมตร

ควรปลอดภัยจากอันตรายจากท้องถนนหลวง ไม่ควรเลือกปลูกโรงเรียนในที่สูงหรือไหล่เขา เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โรงเรียนควรจัดให้ห่างจากสถานที่ที่มีเสียงรบกวนประจำจนเป็นเหตุให้รำคาญ และควรตั้งให้ห่างจากแหล่งทิ้งขยะมูลฝอยและแหล่งน้ำโสโครก ไม่น้อยกว่า 500 เมตร เพื่อให้พ้นจากกลิ่น ฝุ่นละออง และแมลง ตลอดจนสัตว์ที่อาจเป็นพาหะนำ โรคและ ก่อเหตุรำคาญ

ห้องเรียน

ห้องเรียน ควรมีขนาด 6 x 7 เมตร หรือ 7 x 9 เมตร ส่วนสูงของห้องเรียนจากพื้นถึงฝ้า ต้องไม่น้อยกว่า 350 เซนติเมตร การจัดห้องควรให้แสงสว่างเข้าทางซ้าย และไม่มีแสงเข้ารำคาญตาทางด้านหน้า หรือหลังชั้น ห้องเรียนควรจัดให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีตะกร้าใส่ขยะทุกห้อง แปรงลมกระดานทำ ด้วยสักรลดเวลาลบกระดานฝุ่นชอล์ก จะไม่ให้ฝุ่นกระจาย และควรรักษาให้สะอาด และมีไว้ประจำ กระดานชอล์ก ควรทำ ความสะอาดแปรงทุกวันมีรางผงชอล์กที่ขอบล่างให้กว้างพอเพื่อมิให้ฝุ่นผงชอล์กปลิวไปตกบนพื้นห้อง หรือควรจะเป็นกระดานไวท์บอร์ด จะทำให้ไม่มีฝุ่นชอล์กฟุ้งกระจาย

อาคารเรียนและอาคารประกอบ

อาคารเรียนและอาคารประกอบ อาคารควรสร้างอาคารโรงเรียนให้มีขนาดที่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน ต้องคำนึงถึงภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น เช่น พายุ น้ำท่วม อาคารไม่ควรหันไปทางทิศตะวันออกหรือตก ควรหันหน้าไปทิศทางที่จะได้รับลมดีและแสงแดด และฝนไม่รบกวนมากนัก นอกจากห้องเรียนแล้ว ทางโรงเรียนควรมีห้องต่างๆ ต่อไปนี้

1. ห้องประชุมควรมีเนื้อที่ 1 ตารางเมตร/นักเรียน 1 คนเพิ่มเนื้อที่ไว้สอยอื่นตามความจำเป็น
2. โรงอาหาร โรงครัว ต้องสะอาด ฝากันด้ายตาข่าย เพื่อป้องกันแมลงและสัตว์นำโรคมืดแสงสว่าง มีการระบายอากาศที่ดีและเพียงพอ มีอ่างล้างมือพอเพียงและสะอาดมีที่รองรับเศษอาหารที่มีฝาปิดมิดชิดพอเพียง อาหารที่จำ หน่ายต้องมีคุณค่าตามหลักโภชนาการ สะอาดปลอดภัยจากสารพิษ ทั้งอาหารที่จัดจำ หน่ายและอาหารแห้ง จะต้องใส่ไว้ในที่ที่ปลอดภัยจากแมลงและสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ผู้ปรุงอาหาร ผู้ขาย และผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงครัวและโรงอาหารต้องสะอาด ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ

ห้องสมุด

ห้องสมุด เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในสถานศึกษามาก เพราะ ศูนย์รวมของวิชาการทั้งปวง เป็นงานที่ส่งเสริม และให้บริหารทางการทั้งกับครู อาจารย์เป็นการส่งเสริมการสอนครู เป็นสถานที่ที่ครูใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เตรียมบทเรียนเพื่อการเรียนการสอน และเป็นสถานที่ที่นักเรียนสามารถหาความรู้ ทั้งจากงานที่ครูมอบหมาย และความรู้ด้านอื่นๆ ที่นักเรียน

สนใจ รวมทั้งเป็นสถานที่ปลูกฝังการรักการอ่านหนังสือและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถที่จะศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้มีบทบาทหน้าที่ในด้านการจัดและบริการในสถานศึกษา ซึ่งงานบริหารห้องสมุด ควรมีดังนี้

1. องค์ประกอบสำคัญของการบริการที่ดี มีวัสดุที่มีคุณค่าเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้ทันสมัยเพียงพอ เจ้าหน้าที่ดำ เนินการบริการที่ดี มีการจัดที่ดีและจัดแบ่งงานบริการให้เหมาะสม
2. คุณสมบัติของผู้ให้บริการ มีความยินดีช่วยเหลือผู้อื่น ยิ้มแย้มแจ่มใสพร้อมรับฟังผู้อื่น ไม่วางตนข่มขู่ มีความอดทน มีปฏิภาณไหวพริบ มีความจำ ที่ดี ช่างสังเกต มีความอยากรู้ อยู่เสมอ ซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น และไม่แสดงตนว่ารอบรู้ไปทุกอย่าง
3. บริการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บริการนักเรียน บริการสำหรับครู และสำหรับชุมชน
4. งานบริการเป็นพื้นฐานของห้องสมุด โดยบริการให้อ่านและยืมอย่างเสรี บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า และบริการแนะนำ ช่วยเหลือให้อ่าน

ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันนี้กำลังมีอิทธิพลอย่างยิ่งกับวิธีการถ่ายทอดความรู้ทุกระดับการเรียนรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมิใช่เป็นการพลิกบทบาทของครู ตรงกันข้ามบทบาทของครูกลับเพิ่มขึ้น เพียงแต่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นครูที่มนุษย์สร้างขึ้นเท่านั้น ครูที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นก็คือผู้ที่จะสอนความเป็นมนุษย์ให้กับลูกศิษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยังไม่มีเครื่องจักรใดมาแทนได้ บทบาทของครูในฐานะผู้ชี้แนะ ทางความคิดและเป็นแบบแผนทางพฤติกรรมนั้นจะเป็นสิ่งที่ต้องเน้นมากขึ้น ตัวเครื่องมือที่ได้แก่คอมพิวเตอร์สื่อประสมนั้นเป็นส่วนที่ครูไม่ได้เป็นผู้ผลิตโดยตรง แต่ส่วนสำคัญของระบบสื่อประสมนั้น ได้แก่ เนื้อหาบทเรียนซึ่งครูต้องมีส่วนในการผลิต เช่นเดียวกับที่ครูต้องสร้าง ตำรา หนังสือนั่ง ประเด็นสำคัญที่สุด คือ การเปลี่ยนแนวคิดของผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดความรู้ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เหมาะสมกับประเภทวิชา และสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ มีอยู่ 2 ประการ คือ ใช้กับงานบริหารการศึกษาในการเก็บและการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับการดำ เนินการศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนและจัดการการศึกษาทุกระดับให้ดีขึ้น และใช้กับการเรียนการสอนจากรูปแบบการใช้ซอร์สและกระดานดำ เป็นการนำเทคโนโลยีด้านสื่อประสม ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนให้นักเรียนรู้คอมพิวเตอร์จริงๆ นั้นไม่ยาก เพราะนักเรียนทั้งหลายล้วนสนใจ อยากสัมผัสและใช้คอมพิวเตอร์กันทั้งนั้น ดังนั้นครูต้องจัดเอกสารคู่มือประกอบการใช้คอมพิวเตอร์ในชั้นเรียน เช่น คู่มือ เปิด-ปิด และการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ครูอาจารย์ควรศึกษาประยุกต์คอมพิวเตอร์ในด้านต่างๆ ให้เข้าใจ เพื่อจะได้แนะนำ นักเรียนในชั้นได้และสามารถมีการปรับแต่งโครงสร้างของเครื่อง การสร้างค้นหาและดูแลแฟ้มข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะการตรวจสอบและกำจัดไวรัส

ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะใช้ทดลองเกี่ยวกับการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อค้นคว้าทดลองตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีแนวการเรียนวิทยาศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและศึกษา ค้นคว้าความรู้จากแหล่งอื่นๆ มาประกอบในการเรียนกับเพื่อนในกลุ่ม ครูเป็นชี้แนะและให้คำ แนะนำ นักเรียนในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตร โดยยึดการเรียนแบบร่วมมือร่วมกัน
2. ในการให้นักเรียนทำปฏิบัติการ ให้นักเรียนทราบโจทย์และปัญหาที่ศึกษาจะทำให้การเรียนของนักเรียนมีความหมายมากขึ้น เริ่มจากการกำหนดวิธีการทดลองออกแบบการทดลองโดยนักเรียนช่วยกันคิดและครูชี้แนะเท่านั้น ครูทราบผลนักเรียนจากการเขียนรายงาน
3. การทำแบบฝึกหัดเป็นไปในแนวทางการฝึกการแก้ปัญหาและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของโมโนคติต่างๆ แทนการให้นักเรียนจำ วิธีการติดตาม ที่ได้จากครูหรือลองเสวนาวิธีทำ แล้วให้แต่ละกลุ่มทำ โจทย์ที่นักเรียนสร้างขึ้นมา
4. ครูต้องพร้อมต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการของแบบจำลองการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์

ห้องปฏิบัติการทางภาษา

ห้องปฏิบัติการทางภาษา หมายถึง ห้องสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษา ที่มีการนำ เสนอด้วยภาพและเสียง ในระบบสื่อผสมหรือเป็นแหล่งความรู้ที่ให้บริการได้ทั้งภาพและเสียง ด้วยระบบสื่อประสม สามารถให้บริการเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

แหล่งการเรียนรู้

มี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ในบริเวณโรงเรียนเป็นสถานที่ ที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาที่ดี จึงควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้
 - 1.1 สนามกีฬา
 - 1.2 แปลงเกษตร
 - 1.3 สวนพฤกษศาสตร์
2. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ในชุมชนตั้งแต่ระดับ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ไว้ ดังนี้
 - 2.1 สวนสาธารณะ
 - 2.2 ป่าธรรมชาติ

2.3 พิพิธภัณฑหรือพิพิธภัณฑสถาน

ชาติชาย ศักดิ์คำดวง (2541: 18 -19) ได้ศึกษา การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ เช่น บริเวณพื้นที่ของสถานที่ตั้งอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด สนามกีฬา สถานที่รับแขก สถานที่พักผ่อน การตกแต่งสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในสังคมรวมทั้งสภาพแสงเสียงและสิ่งอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และการศึกษาในสถานศึกษา การสร้างอาคารเรียน จะต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายในการให้บริการการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเรื่องหลักสูตรกิจกรรมของชุมชนต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันหนึ่งๆ ในสถานศึกษา ดังนั้นก่อนที่จะจัด วางแผนอาคารเรียนต่างๆ การออกแบบ ก่อสร้างจะต้องคำนึงประโยชน์ใช้สอยให้ครบก่อนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกัลยา ยงยศ (2539: 132-145) ได้ศึกษาบรรยากาศการสอนคณิตศาสตร์ในกลุ่มโรงเรียนป่าสัก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงแสน จังหวัดเขียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมจิตวิทยาในชั้นเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนป่าสัก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงแสน จังหวัดเขียงราย พบการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ห้องเรียนส่วนใหญ่มีขนาด ความกว้างพอเหมาะ มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างจำนวนเพียงพอและมีแสงสว่างพอเหมาะ มีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ และส่วนประกอบอื่นๆ ได้เหมาะสมพอดีกับจำนวนนักเรียน ห้องเรียนส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งรบกวน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีมุมหนังสือให้ผู้เรียนหยิบอ่าน มีสื่อการเรียนการสอนจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ มีการจัดบริเวณเอนกประสงค์สำหรับให้นักเรียนใช้ทำกิจกรรมและมีการจัดป้ายนิเทศเพื่อเสริมความรู้ให้กับนักเรียน

5.2 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน

หมายถึง บรรยากาศการบริหารและการปฏิบัติงานบุคคลทุกฝ่ายที่มีความสุขมีความพึงพอใจ และมีแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยจะแยกพิจารณา ดังนี้

สภาพแวดล้อมในการบริหาร

สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง การดำเนินการด้านการบริหารโรงเรียน รวมทั้งนโยบาย กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่มีผลบังคับใช้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ระบบบริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา ถ้าระบบบริหารเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่ ระบบบริหารที่ดีต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ครู-นักเรียนมีเสรีภาพทางวิชาการ ฝ่ายบริหารจะต้องเข้าใจหลักการบริหาร ทั้งด้านที่เกี่ยวกับผู้เรียนและลักษณะการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่มี

ความสามารถในการบริหารบุคลากร มีการสร้างระบบบริหาร ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย และ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546: 235) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารเป็นการดำเนินการของโรงเรียน ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารและครู เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อม โดยเริ่มที่ตัวผู้บริหารเอง จะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครูด้วยกัน และระหว่างครูกับผู้บริหาร ความสัมพันธ์ที่ดีจะได้รับการไว้วางใจจากคณะครู ปฏิบัติต่อครูเหมือนกับเป็นผู้ร่วมงานที่ดี ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้กับครู โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เช่น

1. การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหา จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันแล้วนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติของโรงเรียน มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ เช่น การกำหนดนโยบาย การเสนอแผนงานโครงการ ซึ่งอาจใช้กระบวนการวางแผนเป็นทีม (Team Planning) หรือกิจกรรมข้อเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนทำงานร่วมกันในลักษณะต่างๆ เช่น ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มคิวิซี การนิเทศภายใน เพื่ออภิปราย แก้ปัญหา หาข้อยุติและกำหนดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน การมอบหมายงานหรือการสั่งการเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาชัดเจน เหมาะสมกับความสามารถไม่เกินกำลัง

3. มีการสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการให้บุคลากรหลายๆ รูปแบบ เช่น

3.1 มอบหมายงานให้แล้วก็ติดตาม ดูแล ตามไถ่ ให้ความช่วยเหลือยกย่องชมเชย

3.2 ส่งเสริม สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

3.3 จัดสวัสดิการต่างๆ เช่น สหกรณ์ ศูนย์การศึกษา ที่พักอาศัย สาธารณูปโภค ฯลฯ

3.4 เมื่อมีบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลมีผลงานดีเด่น ก็ส่งเสริมสนับสนุนให้แสดง

ความสามารถในรูปแบบต่างๆ เช่น เขียนบทความ เป็นวิทยากร ส่งผลงานเข้าประกวดแข่งขัน ในโอกาสต่างๆ

3.5 จัดให้มีการยกย่องชมเชยประกาศเกียรติคุณ เผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น

3.6 สนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ เพื่อความก้าวหน้า เช่น การศึกษาต่ออบรม ศึกษาดูงาน การทำงานผลงานทางวิชาการ

3.7 ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพบปะสังสรรค์กันในโอกาสอันควร เช่น การต้อนรับผู้มาใหม่หรือผู้จากไป วันสำคัญต่างๆ การฉลองความสำเร็จ

3.8 ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อมีคนใดคนหนึ่งหรือญาติ พี่น้องได้รับความเดือดร้อนหรือมีงานฉลองต่างๆ เช่น เจ็บป่วย เสียชีวิต แต่งงาน บวช วันเกิด

4. จัดระบบการต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรไมตรีส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตนต่อกันอย่างมีสัมมาคารวะ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การทักทาย การใช้วาจาสุภาพสิ่งมีชีวิตลักษณะสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ได้แก่ การจัดระบบการทำงานของครูอาจารย์ สายงานการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความศรัทธาไว้นื้อเชื่อใจกันบรรยากาศการประชุมเป็นไปตามครรลองของการเป็นประชาธิปไตย ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการจัดสวัสดิการและการจัดการด้านต่างๆ ด้วย

สิ่งมีชีวิตลักษณะสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ได้แก่ การจัดระบบการทำงานของครูอาจารย์ สายงานการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความศรัทธาไว้นื้อเชื่อใจกัน บรรยากาศการประชุมเป็นไปตามครรลองของการเป็นประชาธิปไตย ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการจัดสวัสดิการและการจัดการด้านต่างๆ ด้วย

ลักษณะของการบริหารที่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหา มากำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาของโรงเรียน ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ (2538: 322) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการบริหาร ไม่ว่าจะนำไปในลักษณะของการมีส่วนร่วมตัดสินใจหรือร่วมให้ข้อเสนอแนะมักจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกภูมิใจได้เสมอ และถ้าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่อง ระบบและการดำเนินงานของหน่วยงานแล้ว ผู้ปฏิบัติย่อมอุทิศตนเพื่องาน และมีขวัญในการปฏิบัติงานดี การมอบหมายงานหรือการสั่งการก็เป็นไปตามสายการบังคับบัญชาอย่างแจ่มชัด เหมาะสมกับความสามารถไม่เกินกำลัง มอบหมายงานแล้วติดตามดูแลช่วยเหลือถามไถ่ดูแลความเหน็ดเหนื่อย ยกย่องชมเชยมีการสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการให้หลายๆ รูปแบบ เป็นต้น และสอดคล้องกับ สุวาวิโรจน์ จันลา (2547: 26-27) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหารเป็นการดำเนินการใดๆ ภายในโรงเรียนในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลง ด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร บุคลากรในโรงเรียนยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรรักใคร่กลมเกลียวกัน ตัวชีวิตลักษณะสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ได้แก่ การจัดระบบการทำงานของครู อาจารย์ สายงานการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความเป็นประชาธิปไตย ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการจัดสวัสดิการและการจัดการด้านต่างๆ ด้วย

ที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านการบริหาร เป็นกระบวนการในการดำเนินการต่างๆ ที่กระทำการกิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา และอาจขอรับความสนับสนุนจากชุมชนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์และบุคลากร มาพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วยอีกทางหนึ่ง

สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในการทำงานไว้ดังนี้

บุรจิต ธรรมโรจน์ (2542: 13) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวในขณะที่ปฏิบัติงานทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือที่สามารถสัมผัสจับต้องได้และ ไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งมีผลต่อผู้ปฏิบัติงาน ในขณะที่ทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น

รัตนา บรรยงคนันท์ (2546: 16) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวคนในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะมีผลต่อบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ

กรองแก้ว อยู่สุข (2543: 47) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในลักษณะต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและเจตคติของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความรู้สึกเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบตัวแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับการแปรความหมายออกมาจากความรู้สึกนั้นๆ ผ่านภูมิหลังตนเอง ซึ่งเกิดจากหลายๆ สิ่งประกอบกัน เช่น อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ อารมณ์ ซึ่งส่งผลให้แต่ละบุคคลรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวต่างกัน

รุ่งรัตนา เขียวดารา (2546: 24) ได้ให้คำจำกัดความของสภาพแวดล้อมในการทำงานว่า หมายถึง ภาวะหรือสภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือเป็นอยู่รอบตัวของมนุษย์ในขณะที่ทำงานหรือประกอบอาชีพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงาน รวมถึงสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ในขณะที่ทำงานหรือประกอบอาชีพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงาน รวมถึงสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวขณะทำงาน อาจเป็นคนหรือเพื่อนร่วมงาน หรือสิ่งของที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมาประกอบในการทำงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงพลังงานต่างๆ เช่น ความร้อน แสงสว่าง เสียง รังสี ก๊าซ ไอสาร ฝุ่นละออง สารเคมี

สำเนา ขจรศิลป์ (2542: 10) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานไว้ว่า หมายถึง สิ่งมีชีวิตและสถานการณ์ต่างๆ ที่บุคคลสร้างขึ้น สิ่งมีชีวิตในที่นี้คือ พืช สัตว์ และมนุษย์ ส่วนสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น อาคาร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่บุคคลสร้างขึ้น เช่น กฎระเบียบ นโยบาย สภาพสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนบรรยากาศที่บุคคลกลุ่มต่างๆ สร้างขึ้น

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของผู้ปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่น สถานที่ตั้งขององค์กร กฎระเบียบขององค์กร โครงสร้างการทำงาน วัฒนธรรมขององค์กร กฎระเบียบขององค์กร เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงลักษณะทางกายภาพขององค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงาน และผลสำเร็จในการทำงาน และทำให้ผู้ที่อยู่ในองค์กรทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

จำเรียง เพชรแก้ว (2545: 7) กล่าวว่า บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในโรงเรียนที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมในการทำงานของแต่ละโรงเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในโรงเรียน

ภคินี ดอกไม้งาม (2546: 7) กล่าวว่า บรรยากาศขององค์กร หมายถึง ความคิดเห็น หรือความรู้สึก เกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

ฉัตรชนก สายสุวรรณ (2548: 6) กล่าวว่า บรรยากาศขององค์กร หมายถึง ทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจหรือความเชื่อของบุคลากรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา หรือคุณลักษณะของสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อประพฤติดิจิปฏิบัติงานของบุคลากร

ฮาลบิน และครอฟ (อารยา ภาณุศรี. 2544: 25; อ้างอิงจาก Halpin; & Croft. 1963: 133 - 152) อธิบายว่า บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาหมายถึงบรรยากาศของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างๆ ซึ่งวัดได้จากการสอบถามทัศนคติ หรือความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมครูด้วยกัน และพฤติกรรมผู้บริหารที่ปฏิบัติงานร่วมกัน

สรุปได้ว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานหรือคุณลักษณะภายในโรงเรียน ซึ่งเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคลากรในโรงเรียนด้วยกันที่สามารถรับรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมบรรยากาศจึงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน

ลิทวิน และสตริงเกอร์ (Stringer. 2002: 45-51; Citing Litwin; & Stringer. 1965-1966. *Motivation and Organizational Climate*) ได้เสนอองค์ประกอบของบรรยากาศองค์การเป็น 9 มิติ ประกอบด้วย

1. โครงสร้างขององค์การ (Organization Structure) เป็นความรู้ของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อลักษณะทางด้านโครงสร้างขององค์การ เป็นต้นว่าความชัดเจนของการแบ่งงาน ข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างขององค์การที่มีต่อการปฏิบัติงาน และต่อกฎระเบียบต่างๆ ที่องค์การออกมาว่าเป็นข้อจำกัดอุปสรรคทำให้งานล่าช้าหรือไม่
2. ความทำทายเป็นความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นการวัดความเข้าใจหรือการรับรู้ต่อความรู้สึกรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนในองค์การ ความรู้สึกเกี่ยวกับความสำเร็จของงาน และความทำทายเป็นงาน
3. ความอบอุ่น (Warmth) จะวัดในเรื่องของการให้ความอบอุ่นได้แก่ ความรู้สึกว่ามีเพื่อนร่วมงานที่ดีและได้รับความชอบพอกจากเพื่อนร่วมงาน
4. การสนับสนุน (Support) จะวัดในเรื่องการสนับสนุนในการทำงานที่มีอยู่ภายในองค์การ ทั้งจากเพื่อนร่วมงาน และโดยเฉพาะจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะช่วยลดความกังวลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานลงได้
5. การให้รางวัลและการลงโทษ (Reward and Punishment) จะวัดการรับรู้ทางด้านการให้ความสำคัญกับการให้รางวัลและการลงโทษ บรรยากาศที่ให้ความสำคัญกับการจัดการรางวัลแทนที่จะเป็นการลงโทษย่อมจะเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจของผู้ปฏิบัติงานทางด้านความสำเร็จ จะลดความกังวลเกี่ยวกับความล้มเหลวของพวกเขาได้ การให้รางวัลในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่ายอมรับหรือเห็นด้วยกับพฤติกรรม หรือการกระทำที่เกิดขึ้น
6. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นการวัดการรับรู้ที่ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจว่าองค์การสามารถทนความขัดแย้งหรือความแตกต่างในแง่ความคิดเห็น เป็นต้นว่าผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็นำเอาออกมาตกลงแก้ไขกัน
7. มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standards) จะวัดความรู้สึกหรือการรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของผลการปฏิบัติงานและความชัดเจนของความคาดหวังที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

ภายในองค์กร ว่าได้มีการตั้งมาตรฐานการปฏิบัติงานเอาไว้สูงเพียงใด ระดับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นมาโดยพนักงานนั้น จะเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจทางด้านความสำเร็จของพวกเขาด้วย

8. ความผูกพันที่มีต่อองค์กร (Commitment) เป็นการวัดการรับรู้ที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีค่าขององค์กร ความรู้สึกเป็นเจ้าของและความจงรักภักดีที่มีต่อหน่วยงานที่ตนทำงานอยู่

9. ความเสี่ยง (Risk) เป็นการรับรู้ความรู้สึกของพนักงานว่า การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรนั้น กระทำอย่างระมัดระวังเกินไปหรือว่าได้มีการเสี่ยงกระทำในสิ่งที่ทำหายอย่างเหมาะสม บุคคลที่มีความต้องการทางด้านความสำเร็จสูงนั้น ชอบที่จะยอมรับความเสี่ยงภัยปานกลางในการตัดสินใจ ดังนั้น บรรยากาศขององค์กรที่ยอมให้มีการยอมรับความเสี่ยงภัยปานกลางนั้น จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นความต้องการทางด้านความสำเร็จของผู้ปฏิบัติงานได้

ฮัลปิน และครอฟท์ (อารยา ภาณุศรี. 2544: 25 ; อ้างอิงจาก Halpin; & Croft.1966: 150-181) ได้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กรไว้ดังนี้

องค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนประกอบด้วยพฤติกรรมของครู 4 มิติ และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน 4 มิติ รวม 8 มิติ ดังนี้

พฤติกรรมครูใน 4 มิติ คือ

1. มิติขาดความสามัคคี หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนว่า มักทำงานโดยขาดความสามัคคี คือ ครูปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนในลักษณะ ต่างคนต่างทำ ไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานร่วมกัน ขาดการประสานงาน หรือขาดความรู้สึกที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายทั้งที่ลักษณะของงานนั้นต้อง อาศัยความร่วมมือกันเป็นหมู่คณะจึงจะได้ผลงานที่ดี

2. มิติอุปสรรค หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานว่าครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยขาดความคล่องตัวหรือขาดความสะดวกสบายเพราะผู้บริหารสั่งให้ทำงานมากเกินไปทำให้รู้สึกอึดอัดใจ ที่จะต้องปฏิบัติงานตามมติของคณะกรรมการและระเบียบกฎเกณฑ์อื่น ๆ ที่ตั้งขึ้นมา และไม่จำเป็น ก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากมากกว่าที่จะอำนวยความสะดวก ทำให้ไม่เป็นผลดีต่อการทำงาน

3. มิติขวัญ หมายถึง ความรู้สึกของครู ที่มีต่อพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานว่าครู ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยมีขวัญและกำลังใจในการทำงานดีมีความรักใคร่ในหมู่คณะเพราะ คณะครูได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านสังคมและได้รับความสำเร็จในการปฏิบัติงานทุกคนเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีต่อกัน มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

4. มิติมิตรสัมพันธ์ หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมเพื่อนร่วมงานว่า ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยแสดงออกถึงความรู้สึกสนุกสนานและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สนับสนุนซึ่งกันและกันไม่ตรีต่อกันรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดความเป็นอยู่และทุกข์สุขของกัน

พฤติกรรมผู้บริหารใน 4 มิติ มีดังนี้

1. มิติห่างเหิน หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารที่บริหารงานโดยสำนึกถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และนโยบายมากกว่าคำนึงถึงจิตใจของครูการติดต่อสัมพันธ์กับครูมีการติดต่อเป็นส่วนรวมมากกว่าที่จะติดต่อพบปะเป็นรายบุคคล ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครูมีน้อยมาก

2. มิติมุ่งผลงาน หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหาร ที่บริหารงานโดยคำนึงถึงผลงานมาก ผู้บริหารจะควบคุมตรวจสอบตราสั่งการการปฏิบัติงานของครูอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะต้องทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดปราศจากปฏิกิริยาหรือความคิดเห็นอื่นใด ทำให้ครูทำงานด้วยความเครียด

3. มิติการเป็นแบบอย่าง หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารว่า ผู้บริหารพยายามที่จะกระตุ้นเตือนหรือจูงใจให้ครูปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารไม่ได้ควบคุมตรวจสอบตราสั่งการโดยตรงแต่ใช้วิธีการปฏิบัติงานต่างๆ ของตนให้ดีที่สุดจนเป็นแบบอย่าง que ผู้อื่นจะถือไปปฏิบัติได้

4. มิติกรุณาปราณี หมายถึง การแสดงออกของครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารว่า ผู้บริหารปฏิบัติต่อครู โดยแสดงออกถึงความเป็นผู้มีเมตตากรุณาช่วยเหลือในการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวของครูเป็นอย่างดี

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2549: 79) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารและภาวะผู้นำของผู้บริหารนับว่ามีอิทธิพลต่อการสร้างบรรยากาศขององค์กรเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานล้วนมีผลต่อการดำเนินการต่างๆ ในองค์กรทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรระมัดระวังเป็นอย่างมากและควรเลือกกลวิธีในการบริหารที่ดี และเหมาะสมเพื่อที่จะทำให้บรรยากาศการบริหารและบรรยากาศการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น บุคคลทุกฝ่ายมีความสุขความพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานถึง บรรยากาศการบริหารจะส่งผลต่อบรรยากาศการปฏิบัติงานในสถานศึกษาดังนี้

1. ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษามีความพึงพอใจ ครูอาจารย์ คนงานภารโรงมีความพอใจในงานของตน นักเรียนนักศึกษาพึงพอใจที่จะเรียนและศึกษาหาความรู้ประสบการณ์และทักษะต่างๆ พึงพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

2. การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีพฤติกรรมการทำงานแบบร่วมมือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความขัดแย้งลดลง มีพฤติกรรมเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ มีบรรยากาศมุ่งที่การบรรลุเป้าหมาย

3. ระดับแรงจูงใจสูงขึ้น นั่นคือมีแรงจูงใจที่ต้องการเห็นความสำเร็จของงานของตนเอง เห็นว่างานที่ทำน่าสนใจและเป็นสิ่งที่ท้าทายให้ลงมือทำ มีความรับผิดชอบ ต้องการเห็นความก้าวหน้าในงานและการได้รับการยอมรับนับถือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยจูงใจที่สำคัญในการทำงาน

บรรยากาศการบริหารและการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณา และเลือกใช้ให้เหมาะสมดังนี้

1. บรรยากาศเปิด เป็นบรรยากาศที่สมาชิกในกลุ่มมีขวัญและกำลังใจดีมาก คณะครู อาจารย์มีความสามัคคีช่วยเหลือการทำงานเป็นอย่างดี ครูมีงานทำพอเหมาะกับความสามารถ จึงทำให้ ได้ผลงานที่ดีแต่ละคนมีความพึงพอใจในการทำงานแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน มีความภูมิใจที่ได้เป็น สมาชิกของโรงเรียนนั้นพฤติกรรม ของผู้บริหารพบว่า มีบทบาทในการบริหารดีเด่นถือเป็น แบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพและเป็นที่ต้องการของคณะอาจารย์ นอกจากนี้ ยังให้การช่วยเหลือครู ให้ ปฏิบัติงานได้โดยสะดวกผู้บริหารไม่ต้องออกคำสั่ง หรือควบคุมหรือนิเทศงานบ่อยนัก เพราะคณะครู อาจารย์มีระเบียบวินัยดีมีความสัมพันธ์กับผู้บริหารดี กฎเกณฑ์และระเบียบที่มีความจำเป็นสำหรับ การอำนวยความสะดวกการบริหารงานและควบคุมคณะครูอาจารย์ ก็ยังมีอยู่ แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตาม สถานการณ์ผู้บริหารไม่เน้นผลงานครูอาจารย์แต่จะใช้วิธีสร้างลักษณะของการเป็นผู้นำและ ผู้ตาม ให้กับคณะครูอาจารย์ ผลผลิตของงานจึงดีมีคุณภาพบรรยากาศแบบนี้เป็นที่พึงประสงค์ของสมาชิก ที่สุด

2. บรรยากาศอิสระ เป็นบรรยากาศที่มีลักษณะเด่นชัดตรงที่ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครู อาจารย์มีความอิสระในการสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตร บรรยากาศแบบนี้มีแนวโน้มที่คณะครูอาจารย์ ได้รับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ฉันมิตรมากกว่าความพึงพอใจที่ได้จากความสำเร็จในการ ทำงาน คณะครูอาจารย์มีความสามัคคีและร่วมมือในการทำงานดี ผู้บริหารมีวิธีการ กฎเกณฑ์และ ระเบียบต่างๆพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้คณะครูอาจารย์ ขวัญและกำลังใจ ของคณะครูอาจารย์ดีแต่ยังไม่เท่ากับบรรยากาศแบบเปิด เพราะได้รับความ พึงพอใจในเรื่อง ความสัมพันธ์ฉันมิตรมากแต่ได้รับความพึงพอใจจากความสำเร็จของงานน้อย ผู้บริหารบริหารงาน โดยถือระเบียบ กฎเกณฑ์ น้อยกว่าตัวบุคคลกับคณะครูอาจารย์มีอิสระใน การเลือกงานได้ตาม ความสามารถผู้บริหารงานจะแสดงความเมตตาปรานี และคอยให้ความช่วยเหลือคณะครูอาจารย์เป็น ครั้งคราวส่วนใหญ่จะใช้วิธีการปฏิบัติงานหลัก และสร้างแบบอย่างในการทำงานที่ดี ผู้บริหาร พยายามส่งเสริมสวัสดิภาพต่อคณะครูอาจารย์ พฤติกรรมของผู้บริหารในบรรยากาศแบบนี้ค่อนข้าง จะเข้มงวดกวดขันมากกว่าผู้บริหารแบบบรรยากาศเปิด

3. บรรยากาศควบคุม เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารเน้นความสำเร็จของผลงานเป็นหลัก ผู้บริหารจะควบคุม ตรวจตรา ออกคำสั่ง หรือนิเทศงานครูอาจารย์ จนคณะครูอาจารย์ไม่มีเวลาที่จะ สร้างความสัมพันธ์ฉันมิตร แต่เนื่องจากมีผลงานที่ดี จึงทำให้คณะครูอาจารย์มีความภาคภูมิใจ ซึ่ง เป็นผลพลอยได้ เลยทำให้ขวัญและกำลังใจดีขึ้นเล็กน้อย คณะครูอาจารย์ต้องร่วมมือกันทำงาน ตลอดเวลา จึงทำให้ความสัมพันธ์ในหมู่คณะดีขึ้นบ้าง

4. บรรยากาศสนิทสนม เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ ฉันมิตรสหายผู้บริหารสนใจผลงานน้อย ละเลยคำสั่งกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือนิเทศ ทำให้คณะ ครูอาจารย์ขาดความสามัคคีในการทำงาน คณะครูอาจารย์ไม่ค่อยทำงาน แต่มีความสัมพันธ์กันด้าน ส่วนตัวดี ขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง เพราะได้จากความสัมพันธ์กันฉันมิตร ผู้บริหาร

บริหารงานอย่างหละหลวม ปล่อยปะละเลย แต่พยายามแสดงให้เห็นว่า คณะครูอาจารย์ทุกคนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ผู้บริหารให้ความกรุณาปราณีและจะไม่พยายามทำลายจิตใจของสมาชิก การประเมินผลงานหรือการสั่งการ ทั้งทางตรงและทางอ้อมมีน้อยมาก คณะครูอาจารย์จะคอยกระตุ้นผู้บริหารให้ทำหน้าที่ให้เข้มแข็งตลอดเวลา

5. บรรยากาศรวบอำนาจ เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารบริหารโดยใช้วิธีการออกคำสั่ง ควบคุมตรวจตรา และนิเทศการปฏิบัติงานของคณะครูอาจารย์อย่างใกล้ชิดประดุจเงาตามตัว ผู้บริหารพยายามสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตรภายในคณะครูอาจารย์ ไม่เคารพนับถือความรู้ความสามารถของผู้บริหาร คณะครู-อาจารย์แบ่งออกเป็นกลุ่มๆ และไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตร เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถที่จะบริหารบุคคลให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ ผู้บริหารชอบรบกวนเวลาปฏิบัติงานคณะครูอาจารย์มากกว่าที่จะอำนวยความสะดวก ขวัญและกำลังใจของคณะครู - อาจารย์ต่ำ เพราะขาดทั้งความสัมพันธ์ฉันท์มิตรและความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้รู้ดีไปเสียทุกอย่างทั้งที่บางเรื่องเพียงรู้อย่างงูๆ ปลาๆ หรือผิดๆ ถูกๆ ทำให้คณะครู - อาจารย์ เบื่อหน่ายและรำคาญ พฤติกรรมของผู้บริหารเป็น อย่างมาก

6. บรรยากาศปิด เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารงานโดยขาดความรู้ ไม่มีสมรรถภาพในการบริหารงานบุคคล ครูอาจารย์เสียขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะขาดความสามัคคี ขาดความสัมพันธ์ฉันท์มิตร และความภาคภูมิใจในการทำงาน ผู้บริหารไม่อำนวยความสะดวก ในการทำงานให้ครูอาจารย์ ครูอาจารย์ถูกควบคุมโดยระบบคัตเอาท์ ผู้บริหารกับครูอาจารย์ปฏิบัติตามโดยปราศจากเหตุผล เพราะมุ่งสนองความพึงพอใจของตนเท่านั้น และผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น ขาดความเมตตากรุณาขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่เคยแสดงพฤติกรรมผู้นำที่ดีให้ปรากฏ ครู - อาจารย์มองผู้บริหารของตนว่าเป็นผู้บริหารจอมปลอม บรรยากาศแบบนี้เป็นบรรยากาศที่ไม่พึงประสงค์และต้องรีบแก้ไขด่วน จากแบบบรรยากาศ 6 แบบ สรุปได้ว่าบรรยากาศแบบเปิดนับว่าเป็นบรรยากาศที่ พึงประสงค์มากที่สุด ส่วนบรรยากาศปิด เป็นบรรยากาศที่ไม่พึงประสงค์ขององค์กรมากที่สุด สถานศึกษาใดที่มีบรรยากาศแบบนี้ต้องรีบแก้ไขด่วน

คำจันทร์ อภัยรัตน์ (2542: 23) กล่าวว่า การบริหารและการจัดการภายในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา ถ้าการบริหารและการจัดการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพแล้วจะส่งเสริมให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2532: 65 –69) ได้สรุปลักษณะการบริหารการจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีไว้ดังนี้

1. วิธีการกำหนดนโยบาย

1.1 มีการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นนโยบายใน การแก้ปัญหาและพัฒนาางานของโรงเรียน

1.2 ให้บุคคลในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติ ตามนโยบายที่ตนเองมีส่วนร่วมกำหนดขึ้น ด้วยความเต็มใจ

- 1.3 ไม่นำความคิดของตน ซึ่งคิดไว้แล้วไปยึดเยียด ให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม
- 1.4 ไม่วางเฉยต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น
- 1.5 ไม่ให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องที่ตนถนัดเท่านั้น
2. การมอบหมายงานหรือการสั่งการ
 - 2.1 เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา
 - 2.2 เหมาะสมกับความสามารถ
 - 2.3 ชัดเจน
 - 2.4 ให้ความไว้วางใจ
 - 2.5 ไม่เกินกำลัง
 - 2.6 มอบหมายงานแล้วติดตามช่วยเหลือ
 - 2.7 กระจายงานไม่ใช่ใช้ใครได้ก็ใช้คนเดียว
 - 2.8 ถามไถ่ดูแลความเหน็ดเหนื่อย
 - 2.9 ยกย่องชมเชยให้กำลังใจ
3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 - 3.1 ให้การยกย่องต่อหน้าคนอื่น
 - 3.2 สนใจทุกข์สุขซึ่งกันและกัน
 - 3.3 ให้กำลังใจให้ความช่วยเหลือ
 - 3.4 ไม่วางตัวสูงเกินไปหรือให้เข้าพบยาก
 - 3.5 แสดงความยินดีในความสำเร็จ
 - 3.6 ให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนอย่างเสมอภาค
 - 3.7 จัดสวัสดิการให้หลายรูปแบบ
 - 3.8 สนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้า เช่น ศึกษาต่อ อบรม ดูงานทำผลงาน ทาง

วิชาการ

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากสถานศึกษาใดจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การบริการ การประสานงาน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรแล้ว จะทำให้สถานศึกษานั้นมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบมีความรักความผูกพันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

5.3 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน

นิพนธ์ วรรณเวช (2538: 28) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนและการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ โดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบกับการจัด

หลักสูตร พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

สิริวรรณ ศรีพหล (2544: 35) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนหรือบรรยากาศในห้องเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ หลักสูตร สื่อการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หรือบรรยากาศในห้องเรียน ถ้าบรรยากาศในห้องเรียนดีจะมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตรงกันข้าม ถ้าบรรยากาศของห้องเรียนไม่ดีจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญและถือว่าครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมเหล่านี้ นอกเหนือจากการสอน

สุพร ตั้งสมรพงษ์ (2542: 77) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ รวมทั้งการใช้สื่อต่างๆ ในการสอนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ต้องสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้

ดังนั้นสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน จึงเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์บรรยากาศ ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดหลักสูตรและการสอนของครู การนำสื่อการเรียนมาใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอน องค์ประกอบเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาขโรจน์ (2549: 82-84) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาทุกฝ่ายที่จะต้องปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีคุณลักษณะและคุณภาพตามความต้องการของสังคม ซึ่งมีแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนจะเน้นการจัดสภาพแวดล้อม เชิงกายภาพ และการจัดสภาพแวดล้อมเชิงปฏิสัมพันธ์

2. การจัดสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพ เน้นการจัดและการใช้พื้นที่ของห้องเรียนของห้องเรียนให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ในขณะที่เดียวกันต้องเน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะและสวยงาม สภาพแวดล้อมเชิงกายภาพที่จัดได้อย่างมีคุณภาพ จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

3. การจัดสภาพแวดล้อมเชิงปฏิสัมพันธ์ เน้นการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้สมาชิกของห้องเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยครูก็พยายามหาแนวทาง เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพอาจตั้งคณะกรรมการวิชาการมาร่วมปรึกษาหารือถึงแนวปฏิบัติ การประเมินผลพร้อมทั้งเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข ให้ครูอาจารย์ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิญวิทยากรมาบรรยาย แนะนำวิธีการสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ มีการจัดทำแผนการสอนรายวิชา มีการจัดตารางสอน/ ตารางเรียนการจัดครูเข้าสอนในแต่ละวิชาตามความเหมาะสม

2. การจัดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน มีการจัดบริการทางด้านวิชาการ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน

3. งานด้านหลักสูตร เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร โดยโรงเรียนรวบรวมเอกสารหลักสูตรทุกประเภทให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม มีการจัดทำแผนการเรียนหลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการมอบหมายให้หมวดวิชาจัดทำแผนการสอน มีสมุดประเมินผล จัดให้มีคาบสอนแนะแนวสอนซ่อมเสริมและมีกิจกรรมครบตามหลักสูตร

4. การจัดทำแผนการเรียน โรงเรียนจัดแผนการเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ให้หลากหลายเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และศักยภาพของโรงเรียน

5. การสอนซ่อมเสริม โรงเรียนอาจจัดให้ทั้งแบบที่เป็นทางการตามความสะดวกของครูและนักเรียนหรืออาจจัดแบบเป็นทางการ โดยแบ่งเด็กตามระดับสติปัญญา เช่น สอนเสริมให้กับนักเรียนที่ตั้งใจเรียนและจัดเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน หรือเชิญวิทยากรมาบรรยายในรายวิชาหลักเพื่อเตรียมตัวสอบแข่งขัน เป็นต้น

6. การวัดและประเมินผล ได้แก่ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตร ตามระเบียบที่กระทรวงศึกษากำหนด การจัดสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อ จัดสอบซ่อม การมอบรางวัลดีเด่นแก่นักเรียนประจำปีการศึกษา การวิเคราะห์ข้อสอบ การลงทะเลเบียนเรียน การแจ้งผลการสอบ การประกาศรายชื่อนักเรียนที่ไม่มีสิทธิ์เข้าสอบปลายภาค

7. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมอื่นตามลักษณะของกิจกรรม เสียสละ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมรู้จักทำงานร่วมกันมีสุขภาพแข็งแรง

8. การจัดแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ แปลงสาธิต แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัดและสถานที่ราชการ เป็นต้น

ศิริกาญจน์ จันทร์เรือง (2543: 16 - 19) เสนอแนะเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในทางบวก ผู้เรียนจะรู้สึกยอมรับนับถือและรู้สึกว่า การเรียนมีคุณค่า ได้แก่

1.1 หลีกเลี่ยงการพูดว่า “ไม่ถูกต้อง” สำหรับคำตอบของผู้เรียน ควรจะใช้คำถามเหล่านี้แทน เช่น ทำไมคุณคิดอย่างนั้น หรือคุณสามารถจะอธิบายในรายละเอียดได้หรือไม่ หรือใครมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากนี้บ้าง คำถามเหล่านี้จะเป็นที่ยอมรับมากกว่าและจะช่วย กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

1.2 พึงอย่างระมัดระวัง ควรมีการสื่อให้เห็นว่า มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างซื่อสัตย์ในขณะที่ผู้เรียนแสดงการยอมรับความคิดเห็นรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่แสดงความคิดเห็นอยู่

1.3 อย่าทำให้ผู้เรียนเกิดความอับอาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หน้าชั้นเรียน ควรจะหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในทางที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความอับอาย เรียกร้องความสนใจหรือทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่สนใจ หลีกเลี่ยงการเยาะเย้ย ถากถาง ผู้เรียนส่วนมากไม่มีอารมณ์ขันเกี่ยวกับเรื่องอย่างนี้ อย่าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของผู้เรียนมาพูดเป็นการส่วนตัวหลังเลิกเรียน

1.4 เมื่อผู้สอนจำเป็นต้องแสดงความคิดเห็นในทางลบ พยายามอย่าพูดเฉพาะเจาะจงถึงผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง ถ้าต้องการจะทำเช่นนั้นควรเรียกผู้เรียนมาพูดเป็นการส่วนตัวหลังเลิกเรียน

1.5 ปฏิบัติต่อผู้เรียนเสมือนเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่ง

1.6 กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและถามคำถามในห้องเรียน

2. ผู้สอนต้องแน่ใจว่าได้สนใจผู้เรียนทุกคน ได้แก่

2.1 อย่าละเลยผู้เรียนที่เงียบขรึมหรือไม่แสดงพฤติกรรมออกมามากนัก

2.2 ผู้สอนควรตระหนักและระมัดระวังเกี่ยวกับความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มผู้เรียนที่อาจมีพฤติกรรมในทางลบ ซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องมาจากการแต่งกาย เพศ ลักษณะ ท่าทางหรืออายุ

2.3 ถ้าผู้สอนเชื่อว่าสามารถที่จะควบคุมความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบบุคคลใด บุคคลหนึ่งได้แล้ว ผู้สอนก็ควรระมัดระวังเกี่ยวกับลักษณะทางเชื้อชาติ หรือลักษณะส่วนบุคคลและนิสัยของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้สอนแสดงปฏิกิริยาออกมาในทางที่ผู้เรียนรู้สึกไม่ชอบพฤติกรรมเหล่านี้จะแสดงออกมาอย่างไม่รู้ตัวโดยการที่ไม่เรียกผู้เรียนเหล่านั้นตอบคำถามหรือมีส่วนร่วมในการอภิปรายหรือไม่ประสานสายตากับผู้เรียนเหล่านั้น

3. ผู้สอนควรมีการกระตุ้นผู้เรียนโดยใช้ลักษณะท่าทาง เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีมั่นคง และมีความเชื่อมั่น ได้แก่

3.1 ประสานสายตากับผู้เรียนเสมอ

3.2 เคลื่อนไหวไปรอบๆ ห้องมีการบรรยายอย่างเป็นธรรมชาติและชีวิตชีวา

3.3 ควบคุมลักษณะท่าทางซึ่งจะแสดงออกให้เห็นถึงความไม่มั่นใจในตนเองได้

3.4 ยิ้มและหัวเราะในชั้นเรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกด้วย

3.5 คุณภาพของเสียงเป็นเรื่องสำคัญ เสียงจะต้องมีพลังชัดเจน และมีเสียงขึ้น ๆ ลง ๆ

4. ผู้สอนต้องพยายามรู้จักผู้เรียนทุกคน ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวผู้สอน

4.1 จำชื่อผู้เรียนอย่างรวดเร็วในชั้นเรียนขนาดใหญ่ขอให้ผู้เรียนหนึ่งที่ได้มาทุกครั้งในช่วงสองถึงสามอาทิตย์แรก ใช้แผนผังที่นิ่งถ่ายรูปผู้เรียนและให้ผู้เรียนเขียนชื่อใต้ภาพ

4.2 เรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนแต่ละคนและยอมรับข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติม เช่น เกิดที่ไหน สนใจที่จะทำอะไรบ้าง

4.3 เต็มใจที่จะบอกข้อมูลส่วนตัวของผู้สอนแก่ผู้เรียน ในชั้นเรียนผู้สอนอาจจะพูดเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวแต่ต้องใช้วิจารณญาณว่าจะพูดมากน้อยแค่ไหน

4.4 พยายามค้นหาสถานการณ์ส่วนบุคคลหรือสิ่งที่ขัดขวางความก้าวหน้าของ การเรียน ซึ่งจะรบกวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและการเข้าชั้นเรียน เช่น ตารางงานที่ผิดปกติ

5. ผู้สอนต้องเตรียมการเสริมแรงทางบวกโดยเฉพาะ ได้แก่

5.1 ใช้เวลาในการแสดงความชื่นชมผู้เรียนที่สามารถทำงานได้ดี แต่ต้องระวังไม่ให้มากเกินไปจนขาดความจริงใจ

5.2 พูดกับผู้เรียนเมื่อมีการขาดส่งงาน การขาดเรียนสม่ำเสมอ และการมาสาย

6. ผู้สอนต้องจัดระบบชั้นเรียนให้เหมาะสมเสมอโดยคำนึงถึงเวลาเรียนของผู้เรียน ได้แก่

6.1 อย่างมาสาย การมาสายจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการมาตรงเวลาไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับผู้สอน

6.2 อยู่ในชั้นเรียนตลอดเวลาสอน ในบางครั้งผู้สอนอาจจะออกจากชั้นเร็วกว่าปกติแต่อย่าทำงานเป็นนิสัย ผู้เรียนอาจจะสรุปได้ว่า ผู้สอนไม่เตรียมตัว ไม่สนใจในวิชาที่สอนหรือไม่คิดว่าเวลาเรียนมีความสำคัญ

6.3 สังเกตพฤติกรรมที่ขาดความสนใจ เช่น การขยับตัวเนื่องมาจากความเบื่อหน่ายหรือไออยู่เสมอ การมองผู้เรียนคนอื่นหรือมองหนังสือก่อนหมดเวลา รวมทั้งสังเกตลักษณะท่าทางที่สะท้อนคติต่อการเรียนและการขาดการประสานสายตา

6.4 เริ่มเรียนให้ตรงเวลาถึงแม้ว่าผู้เรียนจะมาไม่ครบ ถ้าไม่ทำเช่นนี้จะทำให้ผู้ที่มาตรงเวลามีความรู้สึกไม่ดี

7. ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศทางกายภาพในห้องเรียนให้เหมาะสม

7.1 ตรวจสอบอุณหภูมิในห้องเรียนว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยอาจจะสังเกตจากปฏิกิริยาของผู้เรียน เช่น ม้วนแขนเสื้อตลอดเวลา

7.2 พยายามจัดโต๊ะให้อยู่ในลักษณะที่สบายๆ

7.3 แน่ใจว่าแสงอาทิตย์ที่ส่องผ่านหน้าต่างไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาในการมองเห็นหรือสมุดบันทึก

ภาวนา โนนทวงศ์ (2544: 102-115) ได้ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่มโรงเรียนบูรพาสามัคคี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบรรยากาศด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาส ใน

กลุ่มโรงเรียนบูรพาสามัคคี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใน 2 ด้าน คือ บรรยากาศด้านจิตใจและบรรยากาศด้านกายภาพ จากการศึกษาพบว่า

บรรยากาศการจัดการเรียนการสอน ครูนำวิธีการประชาธิปไตย ไปใช้ในการปกครอง ชั้นเรียน ครูต้องการให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้และการวัดและ การประเมินผล ส่วนบรรยากาศด้านกายภาพ การจัดกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ครูมีวิจัยในชั้นเรียนน้อยมาก การนำสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติมาใช้ ประกอบการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม ห้องเรียนสะอาด สวยงาม มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี รวมทั้งมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีมาก แต่โรงเรียนมีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เพียงพอ

สำหรับแนวทางการปรับปรุงบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนควรมีการจัดประชุมอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน และควรสร้างขวัญ และกำลังใจ เพื่อครูจะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนพฤติกรรมของนักเรียน ควรปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทางอารมณ์ จิตใจควบคู่กับสติปัญญา ส่วนด้านกายภาพ ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้อันจะเรียน ใช้วิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพการณ์ ควรมีการจัดประชุมอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนสื่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้สื่อที่ผลิตขึ้นเองและสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น และควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การเรียน การสอนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนที่ละเอียดอ่อน และมีความสำคัญ เท่าเทียมกันกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์การเรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้สภาพแวดล้อมในการเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอนนั้น คือบรรยากาศที่เอื้ออำนวย และส่งเสริมความสำคัญของผู้เรียน มีความรู้สึกร่วมสมัย ขจัดช่องว่างระหว่างกันและกัน ให้ความเป็นอิสระ และใช้ความสามารถของผู้เรียนมาเป็นประโยชน์ในการฝึกอบรมทำที่และพฤติกรรมของผู้สอน จะต้องแสดงออกว่าผู้สอนมีความปรารถนาดี ยกย่อง และนับถือสนใจปัญหาของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการสร้างบรรยากาศ แห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกันทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มากกว่าความต้องการของผู้สอน

5.4 การบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

หมายถึง บรรยากาศ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาที่อยู่ร่วมกัน ได้แก่ การอยู่ร่วมกันของครูกับบุคลากรในสถานศึกษา ครูกับนักเรียน และ นักเรียนกับนักเรียน

สภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแนวคิดดังนี้ (นรา สมประสงค์ และเสรี ราชโรจน์. 2549: 84-87)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษา

ครูอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษา เช่น เจ้าหน้าที่ คณงานภารโรง ลูกจ้าง เป็นสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมที่มีผลต่อบรรยากาศการทำงานและบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างครูอาจารย์อาจแสดงออกในลักษณะของการทำงานเป็นทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์กติกา เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะการเป็นประชาธิปไตย ยกย่องชมเชยซึ่งกันและกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตรและจริงใจต่อกันปฏิบัติต่อกันอย่างมีสัมมาคารวะตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแสดงออกในทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ การที่ครูอาจารย์ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันดังกล่าว จะส่งผลต่อนักเรียนนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยดูจากครูอาจารย์เป็นต้นแบบ และนำไปพัฒนาพฤติกรรม ลักษณะนิสัย ความคิด จิตใจ และอารมณ์เป็นของตนเองในโอกาสต่อไป จากความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมพัฒนาให้ครูอาจารย์ได้มี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การบริหารแบบมีส่วนร่วมการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ครูอาจารย์จะมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีต่อกันมากขึ้น

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534: 30) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรต่างๆ ภายในโรงเรียนว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนมีความสำคัญมากส่งผลต่อการทำงานและชื่อเสียงของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างและกระทำในสิ่งต่อไปนี้

1. สร้างความรู้สึกให้เป็นเสมือนผู้ร่วมงาน
2. สร้างให้เกิดความจงรักภักดี ความสามัคคีกลมเกลียว
3. การแบ่งงานสอนและงานพิเศษต่างๆ ให้ยุติธรรมเสมอภาค
4. ป้องกันการแบ่งแยกหรือการแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยขึ้นในโรงเรียน
5. วางขอบเขตงานและหน้าที่การงานให้ชัดเจนว่าใครมีหน้าที่อะไร
6. ให้เกียรติและยอมรับนับถือเห็นความสำคัญของงานซึ่งกันและกัน
7. ช่วยขจัดปัดเป่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความเดือนร้อนอื่นๆ
8. ระวังการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ
9. จัดระบบการสื่อสารที่ดี ให้ได้ทราบถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างทั่วถึง
10. จัดงานพบปะสังสรรค์เป็นครั้งคราวตามโอกาสที่เหมาะสม

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์กับนักเรียนนักศึกษา

ครูอาจารย์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของนักเรียนนักศึกษาในทุกๆ ด้าน ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูอาจารย์กับ นักเรียนนักศึกษาจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียน การสอน เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ตอบคำถามและร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มาก บรรยากาศการเรียนรู้อาจมีแต่ความน่าสนใจ สนุก อยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้นเพราะนักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหว มีโอกาสได้ใช้ความคิดของตนเอง มีโอกาสได้ลงมือทำ ได้แสดงความสามารถ มีผลทำให้เกิดความไว้วางใจ ให้ความสนใจต่อการเรียน การสอนหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมาย เกิดความเป็นกันเองและมองครูอย่างเป็นมิตรคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำมากกว่ามองครูว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ทรงอำนาจ เป็นต้น

ทรศนะของตัวแทนเยาวชน ในที่ประชุมนานาชาติ ครั้งที่ 5 ระหว่าง 13 – 15 ธันวาคม 2542 ได้ให้ทรศนะเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนว่า ครูที่นักเรียนต้องการคือ ครูใจดี มีบุคลิกภาพดี เป็นกันเอง ใกล้ชิดกับนักเรียน ทันสมัย ไม่ทำให้นักเรียนได้เบื่อหน่าย เข้าใจนักเรียน และดูแลนักเรียนเป็นอย่างดี มีความรู้อย่างแท้จริง รักการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างแจ่มแจ้งซึ่งสอดคล้องสำนักทดสอบทางการศึกษา (กรมวิชาการ. 2540: 13 - 14) กล่าวถึงคุณลักษณะและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีดังนี้

1. ครูยิ้มแย้มแจ่มใส จะทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนร่าเริง แจ่มใส นักเรียนเรียนด้วยความสบายใจ ครูที่มีสีหน้าเฉยเมย เคร่งขรึม บรรยากาศในห้องเรียนจะเต็มไปด้วยความเครียด นักเรียนรู้สึกอึดอัดไม่กล้าซักถาม หรือแสดงความคิดเห็น
2. ครูที่มีท่าทาง กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง จะทำให้นักเรียนรู้สึกกระปรี้กระเปร่า มีชีวิตชีวา ถ้าครูมีความเชื่องช้า นักเรียนจะรู้สึกเหนื่อย เบื่อหน่าย ครูแสดงอาการจุนเจียวหงุดหงิด นักเรียนจะเรียนด้วยความไม่สบายใจ
3. ครูที่ใช้น้ำเสียงและคำพูดที่นุ่มนวล อ่อนหวาน แสดงความเป็นมิตร มีการเน้นหนักเบา มีจังหวะนักเรียนจะสนใจฟังมากกว่าครูที่พูดราบเรียบ หรือพูดจาตุ๋น ใช้คำพูดเยาะเย้ยเสียดสี
4. การควบคุมอารมณ์และการมีอารมณ์ขันของครู จะช่วยให้บรรยากาศของชั้นเรียน ไม่ตึงเครียด มีการให้อภัย เมื่อนักเรียนทำผิดโดยไม่ตั้งใจ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อารมณ์ขันของครูจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตร เป็นกันเอง
5. การแสดงบทบาทของครูในฐานะผู้นำในชั้นเรียน ถ้าครูแสดงบทบาทผู้นำแบบเผด็จการ นักเรียนจะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น บรรยากาศมักเคร่งเครียด อึดอัด ถ้าครูเป็นผู้นำแบบตามสบายมุ่งสอนให้สำเร็จตามหลักสูตรแต่เพียงอย่างเดียว นักเรียนทำอะไรได้ตามใจชอบ จะทำให้ ไม่มีระเบียบวินัยเท่าที่ควร นักเรียนที่ตั้งใจเรียนหรือมีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ จะเกิดความ เบื่อหน่าย ครูที่มีลักษณะเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น กล้าซักถามสิ่งที่ยังไม่เข้าใจมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้น่ามากขึ้น เกิดความรู้สึกว่าตน มีความสำคัญและเรียนด้วยความสบายใจ

6. เจตคติเป็นสิ่งที่มียุทธผลต่อความคิดและการแสดงพฤติกรรมของคน ครูที่มี เจตคติที่ดีต่อการสอน จะมองการสอนเป็นเรื่องสนุก มีการเตรียมการสอนอย่างดี มีเทคนิควิธีการสอนเหมาะสมกับนักเรียน ไม่แสดงอาการเบื่อหน่ายเมื่อนักเรียนซักถาม ครูที่มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน จะให้ความรักและความสำคัญแก่นักเรียนเท่าเทียมกัน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนักศึกษา กับนักเรียนนักศึกษา

นอกจากพ่อแม่และครูอาจารย์แล้วสิ่งแวดล้อมต่อมาที่มีความสำคัญต่อการสร้างเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียน คือ เพื่อนโดยเฉพาะในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และครูอาจารย์ จะมีความรักและ เข้าใจเพื่อน จะชอบโรงเรียนและเรียนอย่างมีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ การมีเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน จะช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตได้ดี การมีเพื่อนสนิทถึงขั้นรู้สึกไว้วางใจสามารถปรึกษาหารือระบายความคับแค้นใจได้ จะทำให้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ยอมรับและมีสังคมของตน การมีเพื่อนของนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษามักจะเกิดจากการเรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน การอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและจะคบกันเป็นเพื่อนร่วมกลุ่มหรือเพื่อนสนิท ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษา ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในโอกาสต่างๆ เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมชุมนุม เป็นต้น สถานศึกษาเป็นองค์กรที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ องค์กรกับบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องอยู่ควบคู่กัน และต่างก็เป็นตัวบ่งชี้ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าองค์กรมีความก้าวหน้าก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลในองค์กรนั้นที่มีคุณภาพ ในทำนองเดียวกัน ถ้าบุคลากรในองค์กรเป็นบุคลากรที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จะมีผลให้องค์กรเป็นปึกแผ่น มั่นคง พัฒนาและบรรลุเป้าหมายขององค์กร พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรเป็นปฏิภังการร่วมของการแสดงออก เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังและบุคลิกลักษณะของตัวเอง และสิ่งที่ชักจูงให้บุคคลแต่ละตำแหน่งปฏิบัติภารกิจในองค์กร จะมีที่มาจากสองทาง คือทางแรก เป็นเรื่องขององค์กร ทางที่สอง เป็นเรื่องลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แต่ละคนจะแสดงออกตามความต้องการ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันย่อมมีพฤติกรรมต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน อีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวจะมีผลหรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ด้วยเหตุนี้จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในองค์กรได้ และปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จะมีผลกับผู้บริหารเท่านั้น แต่จะมีผลต่อบุคคลอื่นๆ ด้วย ในสถานศึกษาที่เช่นกันพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนก็จะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ ด้วยไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องก็ตาม ผู้บริหารจึงควรทำความเข้าใจในพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ ของบุคคล เพื่อนำไปสู่การบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ที่มีประสิทธิภาพต่อไป การทำงานขององค์กร บุคลากรต้องปฏิบัติงานกันเป็นกลุ่มไม่มีใครทำงานเพียงลำพัง สำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงานจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและส่งผลถึงการปฏิบัติงานได้

เริงชัย หมิ่นชนะ (2535: 86) กล่าวถึงหลักในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานไว้ดังนี้

1. พยายามเข้าหาก่อน ให้เห็นว่าเขาเป็นคนสำคัญ
2. มีความจริงใจต่อผู้อื่น
3. หลีกเลี่ยงการนินทา
4. อย่าขัดท้อความผิดให้กับคนอื่น
5. ยกย่องสรรเสริญตามโอกาสด้วยความจริงใจ
6. รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
7. หลีกเลี่ยงการทำงานเหนือเพื่อน
8. ให้ความเสมอต้นเสมอปลาย
9. มีความใจกว้างรู้จักคำว่า “ให้”
10. หลีกเลี่ยงการขอร้องหุ้มหยม
11. พบปะสังสรรค์กับเพื่อนตามโอกาสอันควร

พูลสุข สังข์รุ่ง (2543: 143 - 144) ได้กล่าวถึงการผูกสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานไว้ดังนี้

1. มีความจริงใจต่อเพื่อนทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในงาน
3. ไม่ขัดท้อความผิดให้เพื่อนร่วมงาน
4. ยอมรับในศักดิ์ศรีและให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน
5. ให้ความสนใจในตัวเพื่อนอย่างจริงใจ
6. ยอมรับในความเป็นเช่นนั้นของเพื่อน
7. เข้าใจเพื่อนและไวต่อความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน
8. มีความเสมอต้นเสมอปลายในการทำงานในองค์กร
9. สนใจในสิ่งที่เพื่อนพูด
10. ยิ้มแย้มและมีอารมณ์ขันตามควรแก่กาลเทศะ
11. มีมารยาทต่อเพื่อนในการติดต่อสื่อสาร
12. ให้ความรักความนับถือในความคิด
13. มีคุณธรรมในการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน
14. มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน

รังสิมา บุญชัย (2541: 48-49) กล่าวว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน จึงควรปฏิบัติ ดังนี้

1. การเข้าหาทักทายเพื่อนก่อน เพื่อสร้างความสัมพันธ์เป็นมิตร ให้ความเป็นกันเองให้มีความสำคัญและยกย่องเขา
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน

3. หลีกเลี้ยงการนินทา

4. อย่าขัดท้อความผิดให้แก่เพื่อน

วาริน แซ่ตัน (2543: 34) กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อน จะเห็นได้จากการแสดงออกในลักษณะรักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูล ปราศจากความขัดแย้ง เอื้ออารีต่อกัน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกิจกรรมของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ

จากการศึกษาถึงด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน สรุปได้ว่าความสัมพันธ์เพื่อนร่วมงาน หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกัน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเอื้ออารีต่อกันและกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การไม่มีความขัดแย้ง การมีความรักใคร่สามัคคี ไม่มีการขัดท้อความผิด ให้ความร่วมทำกิจกรรมของเพื่อนด้วยความเต็มใจและยินดีเสมอ ส่งผลให้การปฏิบัติงานของคนในองค์กรเป็นไปอย่างมีความสุข ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นผลรวมของการปฏิบัติ ความประพฤติระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกัน ทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อความหมาย ความร่วมมือ การเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหาและการจูงใจซึ่งกันและกัน (เฮนรี่และบอย (วิเชียร กระจังแดง. 2543: 42; อ้างอิงจาก Henry; & Boye. n.d.) แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีดังนี้

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Interaction) เป็นผลขององค์ประกอบของบุคคลที่มีต่อกัน 3 ประการ คือ

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งจะประกอบด้วย

1.1 เป้าหมายและความต้องการของบุคคลนั้น เช่น ความต้องการความสุข ความรัก ชื่อเสียงเกียรติยศและความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

1.2 ความเชื่อและศรัทธาระเบียบประเพณีที่บุคคลนั้นยึดถือ

1.3 ความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลนั้น

1.4 ค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือ

2. ความนึกคิดเกี่ยวกับตน เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ของบุคคลที่แตกต่างจากบุคคลอื่นๆ

3. ตัวกำหนดอื่นที่จูงใจให้คนกระทำพฤติกรรม ได้แก่ ความต้องการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ความต้องการเป็นสมาชิกร่วมกัน ที่ทำให้บุคคลเข้าหากัน

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสามมิติของความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล (FIRO Foundamental Interpersonal Relation Orientation) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ คือ William C.I Schultz (อ้างถึง วิเชียร กระจังแดง. 2543: 43)

1. การรวมกลุ่ม (Inclusion) เป็นความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์และสังสรรค์กับบุคคลอื่น

2. การควบคุมใกล้ชิด (Control) เป็นความต้องการที่จะคงไว้ซึ่งความพึงพอใจซึ่งกันและกัน โดยการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยความเคารพในหน้าที่ และสิทธิของเรา

3. ความรักใคร่ผูกพัน (Affection) เป็นความต้องการด้านความรักใคร่และพึงพอใจซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดกลุ่มขึ้น การเข้ามารวมกันจะเกิดขึ้น บุคคลจะผูกพันกับสมาชิกในกลุ่ม การเข้ามามี

ส่วนร่วม ทำให้เกิดความควบคุมใกล้ชิดและเกิดความรับผิดชอบในอำนาจหน้าที่ของแต่ละคน สมาชิก จะพยายามสร้างสถานการณ์ที่จะไปสู่ความรักใคร่ในกลุ่ม เพื่อให้เกิดสภาพที่จะอยู่รวมกันได้

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

ผู้ที่เป็นหัวหน้างาน ควรจะได้มีความสามารถในการทำงาน และมีหน้าที่บทบาทที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ดังนี้ (วิเชียร กระพีแดง. 2543: 44)

1. การทำงานมีลักษณะของประชาธิปไตย
2. ให้อิสระในการคิดแก้ปัญหาแก่ผู้ร่วมงาน
3. ให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธากับงานที่ทำ
4. ให้อำนาจจูงใจของงานและจูงใจขององค์การ
5. ความสำเร็จของงานเป็นของทุกคน
6. สร้างความสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมงานเกิดความรักความผูกพัน และศรัทธาต่อหน่วยงาน
7. มอบหมายงานที่เขาพอใจสนใจและอยากทำ
8. ให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน
9. ให้มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
10. การทำงานควรมีการประชุมปรึกษาหารือกัน
11. ให้เขามีความรู้สึกรับผิดชอบและรักษาผลประโยชน์ของหมู่คณะ
12. ส่งเสริมให้พนักงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

หลักธรรมในพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้ หลักธรรมที่นำมาใช้มี 3 หมวด คือ ขรवासธรรม 4 สังคหัตถ์ 4 และพรหมวิหาร 4 ดังรายละเอียดดังนี้ (วิเชียร กระพีแดง. 2543: 45-47)

1. ขรवासธรรม 4 ประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ
2. สังคหัตถ์ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยะวาจา อัตถจริยาและสมานตตา เป็นหมวดธรรมที่สร้างไมตรีเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้อื่นไว้ได้
3. พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติของผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ให้อิสระในการคิดแก้ปัญหาแก่ผู้ร่วมงาน ให้ผู้ร่วมงานเกิดความศรัทธากับงานที่ทำ การทำงานควรมีการประชุมปรึกษาหารือ ความสำเร็จของงานเป็นของทุกคน รู้ถึงจูงใจของงาน สร้างความสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมงานเกิดความรัก ความผูกพันและศรัทธาต่อหน่วยงาน ตลอดจนมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

จุฑารัตน์ ทองทิพย์ (2549: 91-92) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารในด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านสัมพันธ์ภาพกลุ่มเพื่อน และด้านการให้บริการตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักเรียนเตรียมทหาร สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร ตามความคิดเห็นของอาจารย์ เมื่อพิจารณาอาจารย์ทุกระดับชั้นยศ และจำแนกตามระดับชั้นยศ คือ กลุ่ม ร.ต. - ร.อ. และกลุ่ม พ.ต. ขึ้นไป พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารตามความคิดเห็นของนักเรียนเตรียมทหารทุกชั้นปี และเมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับชั้นปีของนักเรียนเตรียมทหารคือ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

โกวิทย์ มัชฌิมา (2550: 81-86) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารจัดการ ด้านกายภาพ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพ ตามลำดับ

1.1 เมื่อพิจารณาสถานภาพพบว่า ทั้งผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อระดับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านกายภาพและด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน

3. การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

สมัคร สาริก (2551: 83-90) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยศึกษา 3 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านพฤติกรรมการสอน สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร จากการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมด้านพฤติกรรมการสอน รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน

เนาวรัตน์ ขจร (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 2 จากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข็งเทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานที่ตั้ง ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ในภาพรวมและรายด้าน ด้านการบริหาร และวิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านกายภาพแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชลอ ไกรทอง (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทรรศนะของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2545 จำนวน 190 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีทรรศนะต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน สภาพแวดล้อมทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมทางด้านการบริหารการจัดการครูเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ครูเห็นด้วยในระดับปานกลาง

จรัส พิมพา (2547: 80-84) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร 6 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัย ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมและรายด้านในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วน ด้านภูมิทัศน์และด้านอาคารสถานที่ มีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน

บรรหาร เทียมเมฆ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัด ฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหาร และด้านวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลจัดสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมกว่าโรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาล

ระพีพรรณ ธรรมวงศ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอรัฐประเศ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอ รัฐประเศ จังหวัดสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านบรรยากาศในการทำงาน สวัสดิการและประโยชน์ เกื้อกูล คุณลักษณะของผู้บังคับบัญชา ด้านความพร้อมทางปัจจัย สภาพแวดล้อมในการทำงานของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอ รัฐประเศ จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความพร้อมทางปัจจัยและด้านสวัสดิการและผลประโยชน์ เกื้อกูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่สภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมกว่าโรงเรียนขนาดปานกลาง เมื่อจำแนกตามหมวดวิชาพบว่า หมวดวิชาที่แตกต่างกัน มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำจันทร์ อंपการรัตน์ (2542: 77 -79) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขต 9 โดยแบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทของที่ปฏิบัติจริงในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยรวมทั้งสามด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดสิ่งแวดล้อม ของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยรวมทั้งสามด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยรวมทั้งสามด้านแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยรวมทั้งสามด้านแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยรวมทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อำพัน อ่องเอี่ยม (2541: 134) ได้ศึกษาทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีปทุมใน 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ให้บริการ ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านอาคารสถานที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารอาจารย์ที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม และในแต่ละด้านแตกต่างกัน

ประสงค์ วงศาโรจน์ (2541: 88) ได้ศึกษาทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดสมุทรสาครใน 6 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านบริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักศึกษา ด้านสังคมในกลุ่มเพื่อน และด้านกิจกรรมนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษามีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมและในแต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

เจริญ งานไว (2538: 106 – 112) ได้ศึกษาได้ศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านบริหารจัดการในโรงเรียน

2. ศึกษาผลกระทบของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
3. ศึกษาผลกระทบของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีต่อครูและนักเรียน
4. ศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการ 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์มีการจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่เกิดจากการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมมีปัญหาในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอยู่ใน ระดับมาก

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แคมป์ซิสานโน (Campisano, 1992: 65-66). ได้ศึกษาจากตัวแบบเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของที่ทำงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ อริโซนา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของ ที่ทำงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าถ้าโรงเรียนต้องการบรรลุสิ่งต่อไปนี้ ได้แก่ ประสิทธิภาพขององค์กร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับครู และครูที่ตั้งใจทำงาน ดังนั้นครูใหญ่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้ เอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดริเริ่ม ลดการกำหนดงานที่จะก่อให้เกิดความกำกวมในบทบาทหน้าที่และการขัดแย้งในการทำงานควรให้ความสมดุลระหว่างระบบราชการกับความอิสระในวิชาชีพครูครูใหญ่ต้องเลือกครูใหม่ที่ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียน

คิไจ (Kijai, 1987: 38). ที่ได้ศึกษาคูณลักษณะของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของสถานศึกษา ภาพพจน์ของสถานศึกษา ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสถานศึกษาสูงกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ

ลันท์ (Lundt, 1989: 1740). ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของแนวคิดต่อตนเอง ลักษณะทางบ้านและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในเมืองมอนทานาตะวันตกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาพบว่า ลักษณะทางบ้านและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสำคัญเท่าๆ กันต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เมื่อใดที่มีการคาดการณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเมื่อนั้นสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีผลถึง 55% ในขณะที่ลักษณะทางบ้านมีผล 45% นอกเหนือจากอิทธิพลโดยตรงเหล่านี้แล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมซึ่งได้แก่ โครงสร้างทางครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การเลี้ยงดู การทุ่มเทให้ได้เกรดที่ดี เวลาที่ใช้ในการทำบ้าน การแข่งขันเรียน การคาดหวังของครู ความพอใจของครูที่มีต่องาน สภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนวิจัยยังได้

พบว่า การวัดความศรัทธาตนเองที่เจาะจง และการใฝ่ศึกษา ยังเป็นตัวบ่งชี้ในเรื่องของแนวคิดต่อตนเองได้ดีกว่าคำถามทั่วไปในเรื่องของความศรัทธาตนเองอีกด้วย

อาเดรันมู (Aderunmu. 1987: 4609-A) ได้วิเคราะห์การรับรู้ของครูและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศของโรงเรียนมัธยม ในลากอสสเตท ประเทศไนจีเรีย โดยใช้แบบสอบถาม วัดบรรยากาศของโรงเรียนมัธยม (SSOCQ) ผลการศึกษาพบว่า ขวัญและกำลังใจของครูมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการควบคุมครู และการสร้างขวัญกำลังใจของผู้บริหารที่ให้แก่ครูพบว่า ในโรงเรียนที่มีบรรยากาศของโรงเรียนเป็นแบบซึมเซา ขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับต่ำ ความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกันมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ นอกจากนี้บรรยากาศของโรงเรียนแบบซึมเซายังสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำของนักเรียนอีกด้วย

ไวล์ (Wile. 1983: 51-52) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ครูในโรงเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูรักโรงเรียนและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีอยู่ 6 ประการ คือ การมีสถานที่ที่สะดวกสบาย มีความสวยงามและมีชีวิตชีวา การมีอุปกรณ์เครื่องมือในการใช้งานอย่างเพียงพอ การมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ให้กับหมู่คณะ การมีอิสระในการเลือกวิถีการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน ด้านปฏิสัมพันธ์บุคคล แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะคหิคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ดีย่อมมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความพอใจและศึกษาในสถาบันนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงประโยชน์และความสำคัญของเรื่องนี้ จึงทำการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 5 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 497 คน แยกเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครูสายปฏิบัติการสอนจำนวน 457 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครูสายปฏิบัติการสอนจำนวน 237 คน ได้มาจากการเทียบขนาดตารางจำนวนตัวอย่างและจำนวนประชากรของเครจซี่ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิจรรยา, 2549: 119) จากนั้นเทียบสัดส่วนเทียบสัดส่วนตามจำนวนครู แต่ละโรงเรียน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเทียบตามสัดส่วนครูแต่ละโรงเรียน

ตาราง 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		หัวหน้า กลุ่มสาระ	ครู	หัวหน้า กลุ่มสาระ	ครู
1	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย	8	139	8	72
2	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒	8	72	8	37
3	โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	8	90	8	47
4	โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา	8	83	8	43
5	โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์)	8	73	8	38
	รวม	40	457	40	237

การตอบกลับของแบบสอบถามส่วนใหญ่จะตอบกลับน้อยกว่าร้อยละ 60 ผู้วิจัยจึงจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ และได้รับกลับมา 237 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 59.25 จึงนำมาใช้ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ซึ่งแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมสถานศึกษา จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล
3. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้องในด้านเนื้อหา
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แนะนำแล้วไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 2 คน เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา จำนวน 2 คน เชี่ยวชาญทางด้านภาษา จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)
5. วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง < 0.5 ขึ้นไป โดยข้อคำถามมีจำนวน 40 ข้อ มีจำนวน 35 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนอีก 5 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง < 0.5 ผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
6. แบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 50 คน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นด้านกายภาพ เท่ากับ 0.91 ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.95 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เท่ากับ 0.93 และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล เท่ากับ 0.94
7. ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์ใช้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแจ้งไปโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในสังกัด
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุญาตแล้ว ส่งไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเองและขอความร่วมมือจากครูในการตอบแบบสอบถาม โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย จำนวน 72 ฉบับ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ จำนวน 37 ฉบับ โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง จำนวน 47 ฉบับ โรงเรียนดอนเมือง จาตุรจินดา จำนวน 43 ฉบับ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จำนวน 38 ฉบับ และนัดวันมารับแบบสอบถามคืน

4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 237 ฉบับ มาวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ SPSS มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลตอนที่ 2 การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 86)

- ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

3. ข้อมูลตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยการจัดกลุ่มของข้อมูลที่มีลักษณะในทิศทางเดียวกันมาประมวลและวิเคราะห์ผล เพื่อสรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสห วิทยาเขตวิภาวดี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 1.2 คะแนนเฉลี่ย (Mean)
 - 1.3 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – objective Congruence: IOC) เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติในการตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ใช้สถิติ t-test

3.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ใช้สถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการแจกแจงแบบ t
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F – Distribution
*	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและกลุ่มสาระการเรียนรู้ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	40	14.44
ครูสายปฏิบัติการสอน	237	85.56
กลุ่มสาระการเรียนรู้		
ภาษาไทย	35	12.64
คณิตศาสตร์	35	12.64
วิทยาศาสตร์	35	12.64
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	35	12.64
สุขศึกษา และพลศึกษา	35	12.64
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	35	12.64
ศิลปศึกษา	33	11.90
ภาษาต่างประเทศ	34	12.26
รวม	277	100

จากตาราง 6 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 277 คนส่วนใหญ่เป็นครูสายปฏิบัติการสอน คิดเป็นร้อยละ 85.56 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่าแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนใกล้เคียงกัน อยู่ระหว่างร้อยละ 11.90-12.64 โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.90 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 12.26 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา และการงานอาชีพและเทคโนโลยีคิดเป็นร้อยละ 12.64 เท่ากัน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ (n=40)			ครูสายปฏิบัติการ สอน (n=237)			รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
	1. ด้านกายภาพ	4.01	0.52	มาก	3.61	0.65	มาก	3.67	0.64
2. ด้านการบริหาร และการ ปฏิบัติงาน	3.98	0.61	มาก	3.73	0.77	มาก	3.77	0.76	มาก
3. ด้านการเรียนการสอน	3.96	0.43	มาก	3.87	0.57	มาก	3.88	0.56	มาก
4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	4.05	0.58	มาก	3.77	0.72	มาก	3.81	0.71	มาก
รวม	4.00	0.46	มาก	3.75	0.59	มาก	3.78	0.58	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ในภาพรวม พบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.78, S.D.=0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.88, S.D.=0.56$) รองลงมาคือด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ($\bar{x}=3.81, S.D.=0.71$) ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.77, S.D.=0.76$) และด้านกายภาพ ($\bar{x}=3.67, S.D.=0.64$)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวม พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00, S.D.=0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับได้แก่ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ($\bar{x}=4.05, S.D.=0.58$) รองลงมาคือด้านกายภาพ ($\bar{x}=4.01, S.D.=0.52$) ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.98, S.D.=0.61$) และ ด้านการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.96, S.D.=0.43$)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 2 ในภาพรวม พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75, S.D.=0.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.87, S.D.=0.57$) รองลงมาคือด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ($\bar{x}=3.77, S.D.=0.72$) ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.73, S.D.=0.77$) และด้านกายภาพ ($\bar{x}=3.61, S.D.=0.65$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพ

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านกายภาพ	หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ (n=40)			ครูสายปฏิบัติการ สอน (n=237)			รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. สภาพแวดล้อมภายในบริเวณ โรงเรียนมีความร่มรื่น	4.15	0.66	มาก	3.81	0.82	มาก	3.86	0.81	มาก
2. มีการบำรุงซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้าง ให้มีสภาพใช้การได้อยู่เสมอ	4.05	0.71	มาก	3.67	0.81	มาก	3.72	0.81	มาก
3. มีลานกิจกรรมสำหรับนักเรียน	4.15	0.70	มาก	3.79	0.79	มาก	3.84	0.79	มาก
4. มีศาลาพักผ่อนในสัดส่วนที่ เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	3.93	0.76	มาก	3.58	0.85	มาก	3.63	0.84	มาก
5. มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.95	0.78	มาก	3.49	0.87	ปาน กลาง	3.55	0.87	มาก
6. มีขนาดของห้องเรียนเหมาะสม กับจำนวนนักเรียน	4.00	0.68	มาก	3.49	0.90	ปาน กลาง	3.57	0.89	มาก
7. อากาศภายในห้องเรียนถ่ายเท ได้สะดวก	3.98	0.77	มาก	3.63	0.89	มาก	3.68	0.88	มาก
8. จำนวนห้องปฏิบัติการแต่ละ วิชากับจำนวนนักเรียนมีความ เหมาะสม	3.88	0.79	มาก	3.49	0.90	ปาน กลาง	3.55	0.90	มาก
9. โรงอาหารมีการบริการอาหาร ถูกหลักโภชนาการ	4.13	0.72	มาก	3.68	0.87	มาก	3.74	0.87	มาก
10. มีการจัดห้องสุขาถูก สุขลักษณะ	3.88	0.85	มาก	3.49	0.94	ปาน กลาง	3.55	0.93	มาก
รวม	4.01	0.52	มาก	3.61	0.65	มาก	3.67	0.64	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.67$, S.D.= 0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น ($\bar{x}=3.86$, S.D.= 0.81) รองลงมาคือข้อ 3 มีลานกิจกรรมสำหรับนักเรียน ($\bar{x}=3.84$, S.D.= 0.79) และข้อ 9 โรงอาหารมีการบริการอาหารถูกหลักโภชนาการ ($\bar{x}=3.74$, S.D.= 0.87)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01$, S.D.= 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น และข้อ 3 มีลานกิจกรรมสำหรับนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{x}=4.15$) และข้อ 9 โรงอาหารมีการบริการอาหารถูกหลักโภชนาการ ($\bar{x}=4.13$, S.D.= 0.72)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.61$, S.D.= 0.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอยู่ในระดับมากและปานกลางเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.81$, S.D.= 0.82) รองลงมาคือข้อ 3 มีลานกิจกรรมสำหรับนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{x}=3.79$, S.D.= 0.79) และข้อ 9 โรงอาหารมีการบริการอาหารถูกหลักโภชนาการ ($\bar{x}=3.68$, S.D.= 0.87)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนของ
 โรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการ
 บริหาร และการปฏิบัติงาน

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน	หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ (n=40)			ครูสายปฏิบัติการ สอน (n=237)			รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำ ที่ดี	4.25	0.74	มาก	3.83	1.04	มาก	3.89	1.02	มาก
2. ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการ บริหารงานอย่างเป็นระบบ	4.03	0.86	มาก	3.73	1.00	มาก	3.77	0.99	มาก
3. ผู้บริหารมีการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศในการ บริหารงาน	3.95	0.78	มาก	3.64	0.97	มาก	3.68	0.95	มาก
4. ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม งานที่ได้มอบหมาย	3.98	0.89	มาก	3.72	0.91	มาก	3.76	0.91	มาก
5. ผู้บริหารมีการมอบหมายสั่ง การเป็นไปตามสายงานบังคับ บัญชา	3.98	0.83	มาก	3.81	0.94	มาก	3.84	0.92	มาก
6. ครูได้รับมอบหมายให้ ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ	4.08	0.66	มาก	3.82	0.91	มาก	3.86	0.88	มาก
7. ครูมีกระบวนการวางแผนการ ปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน	3.98	0.53	มาก	3.85	0.73	มาก	3.87	0.71	มาก
8. ครูสามารถแสดงความคิดเห็นได้ อย่างอิสระ	3.73	0.78	มาก	3.53	1.02	มาก	3.56	0.99	มาก
9. ครูมีการสร้างทีมงานในการ ปฏิบัติงาน	3.93	0.92	มาก	3.62	0.87	มาก	3.66	0.88	มาก
10. ครูมีการรายงานผลการ ปฏิบัติงาน	3.93	0.83	มาก	3.79	0.78	มาก	3.81	0.79	มาก
รวม	3.98	0.61	มาก	3.73	0.77	มาก	3.77	0.76	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$, S.D.= 0.76) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.89$, S.D.= 0.86) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 ครูมีกระบวนการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.87$, S.D.= 0.71) และข้อ 6 ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้อ ความสามารถ ($\bar{x}=3.86$, S.D.= 0.88)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.98$, S.D.= 0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มากทุกข้อ เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.25$, S.D.= 0.74) รองลงมาคือ ข้อ 6 ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้อ ความสามารถ ($\bar{x}=4.08$, S.D.= 0.66) และข้อ 2 ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็น ระบบ ($\bar{x}=4.03$, S.D.= 0.86)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการ สอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}=3.73$, S.D.= 0.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการ บริหาร และการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 7 ครูมี กระบวนการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.85$, S.D.= 0.73) รองลงมา คือข้อ 1 ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{x}=3.83$, S.D.= 1.04) และข้อ 6 ครูได้รับมอบหมายให้ ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้อ ความสามารถ ($\bar{x}=3.82$, S.D.= 0.91)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียน
สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอน

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้าน การเรียนการสอน	หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ (n=40)			ครูสายปฏิบัติการ สอน (n=237)			รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ครูวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ	3.98	0.53	มาก	3.85	0.71	มาก	3.87	0.69	มาก
2. ครูจัดทำประมวลการสอนเป็นรายวิชา	4.15	0.62	มาก	4.00	0.65	มาก	4.02	0.65	มาก
3. ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร	4.18	0.64	มาก	4.08	0.67	มาก	4.10	0.67	มาก
4. ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา	3.90	0.59	มาก	3.94	0.70	มาก	3.93	0.69	มาก
5. ครูเลือกใช้เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน	4.03	0.58	มาก	3.89	0.69	มาก	3.91	0.67	มาก
6. ครูเลือกใช้หลักจิตวิทยาที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.88	0.56	มาก	3.86	0.68	มาก	3.86	0.66	มาก
7. ครูบันทึกผลการจัดการเรียนรู้หลังเรียนอย่างเป็นระบบ	3.73	0.60	มาก	3.76	0.75	มาก	3.75	0.73	มาก
8. ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้	3.83	0.75	มาก	3.67	0.80	มาก	3.69	0.80	มาก
9. ครูมีการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ	3.85	0.58	มาก	3.77	0.70	มาก	3.78	0.69	มาก
10. ครูมีกระบวนการการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.10	0.59	มาก	3.91	0.71	มาก	3.94	0.70	มาก
รวม	3.96	0.43	มาก	3.87	0.57	มาก	3.88	0.56	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่าจากตาราง 10 แสดงว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.88$, S.D.= 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารสภาพแวดล้อม ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 3 ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.10$, S.D.= 0.67) รองลงมาคือ ข้อ 2 ครูจัดทำประมวลการสอนเป็นรายวิชา ($\bar{x}=4.02$, S.D.= 0.65) และข้อ 10 ครูมีกระบวนการการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{x}=3.94$, S.D.= 0.70)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.96$, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารสภาพแวดล้อม ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 3 ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.18$, S.D.= 0.64) รองลงมาคือ ข้อ 2 ครูจัดทำประมวลการสอนเป็นรายวิชา ($\bar{x}=4.15$, S.D.= 0.62) และข้อ 10 ครูมีกระบวนการการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{x}=4.10$, S.D.= 0.59)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี ด้านการเรียนการสอนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.87$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารสภาพแวดล้อม ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 3 ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.08$, S.D.= 0.67) รองลงมาคือข้อ 2 ครูจัดทำประมวลการสอนเป็นรายวิชา ($\bar{x}=4.00$, S.D.= 0.65) และข้อ 4 ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{x}=3.94$, S.D.= 0.70)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนของ
โรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการ
ปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานด้านด้าน การปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ (n=40)			ครูสายปฏิบัติการ สอน (n=237)			รวม		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ผู้บริหารตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยอาศัยข้อมูลและเหตุผล	3.98	0.83	มาก	3.67	0.94	มาก	3.71	0.93	มาก
2. ผู้บริหารให้เกียรติและเคารพ อาวุโสของบุคลากรในโรงเรียน	4.10	0.74	มาก	3.86	0.89	มาก	3.89	0.87	มาก
3. ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำเมื่อ ครูต้องการคำปรึกษาในการ ปฏิบัติงาน	3.95	0.75	มาก	3.72	0.91	มาก	3.75	0.89	มาก
4. ผู้บริหารยกย่องชมเชยครูที่ ปฏิบัติงานดีด้วยความจริงใจ	4.08	0.86	มาก	3.76	1.03	มาก	3.81	1.01	มาก
5. ผู้บริหารเป็นผู้คอยแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างบุคคลใน สถานศึกษาด้วยความยุติธรรม	3.88	0.85	มาก	3.70	0.98	มาก	3.73	0.96	มาก
6. ครูมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎเกณฑ์และระเบียบที่ใช้ปฏิบัติ อยู่ในโรงเรียน	3.83	0.90	มาก	3.68	0.93	มาก	3.70	0.92	มาก
7. ครูปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็น กัลยาณมิตร	4.15	0.58	มาก	3.83	0.89	มาก	3.88	0.86	มาก
8. ครูมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ใน การสร้างความสัมพันธ์อันดี กับ เพื่อนร่วมงาน	4.20	0.52	มาก	3.85	0.75	มาก	3.90	0.73	มาก
9. ครูคอยให้คำแนะนำกับเพื่อนครู ที่ต้องการคำปรึกษาในการ ปฏิบัติงาน	4.15	0.62	มาก	3.84	0.77	มาก	3.89	0.76	มาก
10. ครูมีเทคนิคในการสร้างมนุษย- สัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน	4.15	0.48	มาก	3.83	0.77	มาก	3.87	0.74	มาก
รวม	4.05	0.58	มาก	3.77	0.72	มาก	3.81	1.01	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่าการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.81$, S.D.=1.01) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่โดยข้อ 8 ครูมีทักษะในการสื่อสารที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x}=3.90$, S.D.= 0.73) รองลงมาคือ ข้อที่ 2 ครูปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร และข้อ 9 ครูคอยให้คำแนะนำกับเพื่อนครูที่ต้องการคำปรึกษาในการปฏิบัติงานซึ่งทั้ง 2 ข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=3.89$)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.05$, S.D.= 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์บุคคลอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อ 8 ครูมีทักษะในการสื่อสารที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x}=4.20$, S.D.= 0.52) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 ครูปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ข้อ 9 ครูคอยให้คำแนะนำกับเพื่อนครูที่ต้องการคำปรึกษาในการปฏิบัติงานและข้อ 10 ครูมีเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานซึ่งทั้ง 3 ข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=4.15$)

การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$, S.D.= 0.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์บุคคลอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 2 ผู้บริหารให้เกียรติและเคารพอาวุโสของบุคลากรในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.86$, S.D.= 0.89) รองลงมาคือข้อ 8 ครูมีทักษะในการสื่อสารที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x}=3.85$, S.D.= 0.75) และข้อ 9 ครูคอยให้คำแนะนำกับเพื่อนครูที่ต้องการคำปรึกษาในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.84$, S.D.= 0.77)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	หัวหน้ากลุ่ม สาระ การ เรียนรู้ (n=40)		ครูสายปฏิบัติ การสอน (n=237)		t	P
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
	1. ด้านกายภาพ	4.01	0.52	3.61		
2. ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน	3.98	0.61	3.73	0.77	2.26*	0.03
3. ด้านการเรียนการสอน	3.96	0.43	3.87	0.57	1.12	0.26
4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	4.05	0.58	3.77	0.72	2.65*	0.01
รวม	4.00	0.46	3.75	0.59	2.54*	0.01

*p < .05

จากตาราง 12 แสดงว่าความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน และ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีมากกว่าครูสายปฏิบัติการสอน ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

การบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	4.63	7	0.66	1.62	0.13
	ภายในกลุ่ม	109.48	269	0.41		
	รวม	114.11	276			
2. ด้านการบริหาร และการ ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	7.58	7	1.08	1.94	0.06
	ภายในกลุ่ม	150.39	269	0.56		
	รวม	157.97	276			
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3.11	7	0.44	1.46	0.18
	ภายในกลุ่ม	82.12	269	0.31		
	รวม	85.24	276			
4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	8.19	7	1.17	2.40*	0.02
	ภายในกลุ่ม	131.02	269	0.49		
	รวม	139.21	276			
5. รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.45	7	.64	1.92	0.07
	ภายในกลุ่ม	89.09	269	0.33		
	รวม	93.54	276			

*p < .05

จากตาราง 13 แสดงว่าความคิดเห็นของครูในการต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ส่วนในด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน ด้านการเรียนการสอนและรวมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
โรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 ดำเนินการ
ปฏิสัมพันธ์บุคคล จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	\bar{X}	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษาฯ	การงานอาชีพฯ	ศิลปศึกษา	ภาษาอังกฤษ
		3.72	3.89	3.49	3.85	3.80	3.96	4.10	3.70
ภาษาไทย	3.72		-0.17	0.22	-0.14	-0.08	-0.24	-0.39*	0.02
คณิตศาสตร์	3.89			0.39*	0.03	0.09	-0.07*	-0.22	0.19
วิทยาศาสตร์	3.49				-0.36*	-0.30	-0.47*	-0.61*	-0.21
สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม	3.85					0.06	-0.11	-0.25	0.15
สุขศึกษาและพล ศึกษา	3.80						-0.16	-0.31	0.10
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	3.96							-0.14	0.26
ศิลปศึกษา	4.10								0.40*
ภาษาต่างประเทศ	3.70								

*p < .05

จากตาราง 14 แสดงว่าความคิดเห็นของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับ
วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์กับสังคมศึกษาฯและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการงาน
อาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับศิลปศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปศึกษากับภาษาต่างประเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพ ผลการรวบรวมปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการรวบรวมปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
1. สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยในการจัดการเรียนการสอน บางห้องเรียนไม่มีพัดลม มีประตู หน้าต่างชำรุด โดยมีได้รับการแก้ไข บางจุดเป็นมุมล่อแหลมเสี่ยงต่อการประพฤติดมิชอบ	ปรับปรุงสภาพห้องเรียนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น
2. สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกกำลังกายของนักเรียน	ปรับปรุงให้มีสถานที่ออกกำลังกายให้มากขึ้น
3. อาคารเรียนไม่เพียงพอ	มีการสร้างอาคารเพิ่มมากขึ้น
4. สภาพแวดล้อมมีความเสียหาย ทรุดโทรม	ให้ความสำคัญและปรับปรุง บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
5. โรงเรียนได้รับความเสียหายจากมหาอุทกภัย ทำให้ต้นไม้ตาย อาคารมีความเสียหาย รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ เสียหายจำนวนมาก	ครู นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนรอบๆ โรงเรียนช่วยกันทำความสะอาด ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น ควรปลูกต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่นและเป็นสถานที่พักผ่อนในโรงเรียน
6. โรงเรียนมีพื้นที่กว้างใหญ่ แต่การจัดการแบ่งสัดส่วนและการใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่	ควรมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ในโรงเรียนมากกว่านี้ โดยการสร้างสถานที่พักผ่อน ปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเพื่อให้นักเรียนได้นั่งเล่น และทำกิจกรรมต่างๆ
7. ความสะอาดภายในโรงเรียน	ประชาสัมพันธ์การรักษาความสะอาด รวมทั้งวางกฎระเบียบสำหรับนักเรียนให้ช่วยดูแลความสะอาด

ตาราง 15 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
8.โรงอาหารค่อนข้างร้อน อาหารไม่ค่อยถูกสุขลักษณะ	ควรยกเลิกการจำหน่ายน้ำอัดลม ลูกชิ้น และอาหารที่มีแป้งหรือไขมันมาก เพราะจะทำให้เกิดโรคอ้วนกับเด็กนักเรียนอีกทั้งควรติดตั้งเครื่องระบายอากาศ หรือพัดลม เพื่อให้อากาศเย็นมากขึ้น
9.ห้องน้ำไม่ถูกสุขลักษณะ	การซ่อมบำรุงโดยเฉพาะทางด้านสุขาที่ถูกสุขลักษณะ
10.โต๊ะและเก้าอี้นักเรียนมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียน และมีจำนวนไม่เพียงพอ	จัดซื้อโต๊ะและเก้าอี้ให้เหมาะสมและเพียงพอ อีกทั้งซ่อมบำรุงโต๊ะและเก้าอี้ที่มีให้อยู่สภาพพร้อมใช้งาน
11.สะพานหน้าโรงเรียนค่อนข้างแคบ	ปรับปรุงภูมิทัศน์หน้าโรงเรียน และขยายขนาดสะพานเพื่อให้นักเรียนหรือบุคคลอื่นๆ เข้าออกโรงเรียนได้สะดวกมากขึ้น

ตาราง 16 ผลการรวมปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
1. ผู้บริหารยังขาดการรับฟังปัญหาและข้อคิดเห็นของครู	การดำเนินงานควรทำตามมติของที่ประชุม พร้อมทั้งให้รายละเอียดในการทำงานที่ชัดเจน
2. ภาระงานบางอย่างมีความเร่งด่วนมากเกินไป	ควรปรับปรุงระบบงานให้มีระยะเวลาการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับภาระงาน เพื่อให้งานมีคุณภาพ
3. ระบบงานยุ่งยาก ซับซ้อน	วิเคราะห์ระบบงานใหม่ แล้ววางแผนลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน
4. ผู้บริหารใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือกระจายอำนาจไม่เพียงพอ โดยให้ความสำคัญกับบุคลากรเพียงกลุ่มเดียวในการมอบหมายการปฏิบัติงาน	ควรมีการประชุมคณะบริหารโรงเรียน เพื่อให้หัวหน้างานหัวหน้าสาระฯ ซึ่งเป็นตัวแทนครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของโรงเรียน
5. บุคลากรบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและบางส่วนทำงานไม่เต็มศักยภาพ	ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานควรให้การแนะนำในเชิงบวก เพื่อปรับปรุงมีการนิเทศติดตามที่เหมาะสม
6. เมื่อครบวาระการทำงานของผู้บริหารหรือมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง นโยบายก็จะมี การเปลี่ยนแปลง	ควรมีการสานต่อนโยบายที่เป็นประโยชน์กับโรงเรียนและนักเรียนต่อ
7. ผู้บริหารมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน แต่ไม่ได้มอบอำนาจในการตัดสินใจ ทำให้ครูผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกอึดอัดใจในการปฏิบัติงาน	ความมุ่งมั่นให้เกิดการกระจายอำนาจที่แท้จริง
8. ผู้บริหารขาดประสบการณ์ในการบริหารงาน มีการบริหารงานอย่างไม่เป็นระบบ เอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้องตนเอง	ควรมีการนิเทศก์การบริหารงานของคณะผู้บริหารแต่ละโรงเรียน
9. การปฏิบัติงานล่าช้า	ควรมีระบบติดตามงานที่ดีกว่านี้
10. ได้รับความระงวนอื่น ๆ มากกว่าการจัดการเรียนการสอน เช่น งานที่เขตการศึกษามอบหมาย	ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน และกระจายงานให้ทั่วถึง
11. การสื่อสารและการชี้แจงไม่ชัดเจน	ควรทำเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการชี้แจง

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
12. คำสั่งปฏิบัติงานต่างๆ ไม่มีการถามความคิดเห็นก่อนล่วงหน้าเช่น การมอบหมายให้ครูมาปฏิบัติงานในวันเสาร์และอาทิตย์ โดยไม่สอบถามความสมัครใจ เช่น คุมสอบ เป็นต้น	มีการสอบถามความคิดเห็นก่อนที่จะมอบหมายให้ปฏิบัติงานอีกทั้งมอบคำสั่งปฏิบัติงานให้กับครูที่เกี่ยวข้องด้วย
13. การใช้ทรัพยากรบุคคล	ควรกระจายงานให้เท่ากันทุกคน
14. ความโปร่งใสในการใช้เงินและจัดหาพัสดุ อุปกรณ์ของฝ่ายบริหาร	มีการตรวจสอบทางด้านการเงินอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 17 ผลการรวมปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
1. การมีกิจกรรมต่างๆ จะทำให้เวลาเรียนน้อยลง	ควรจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่เหมาะสมและไม่เบียดบังเวลาเรียน
2. ครูไม่เพียงพอต่อการสอน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจในการเรียน	จัดหาอัตราครูเพิ่ม โดยครูสอนตามสาขาที่สำเร็จการศึกษามา และจำนวนชั่วโมงสอนเหมาะสมกับภาระงานอื่นๆ
3. ไม่มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่จะเอื้อให้ครูสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์	ควรเช่า/ซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ หรือใช้การสาธิต หรือนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มแทน
4. หลักสูตรการเรียนการสอน บางระดับไม่ชัดเจน และบางส่วนไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดและประเมินผล	ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับความรู้ทางด้านการประเมินผล
5. การเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนไม่เพียงพอ	จัดหาเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ให้เพียงพอ หรือมีสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น วีดีโอเป็นสื่อการเรียนการสอนแทน เป็นต้น

ตาราง 17 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
6.นักเรียนขาดความเอาใจใส่ในการเรียน	ครูต้องวิเคราะห์ และระดมความคิดเห็นในการ จูงใจให้นักเรียนสนใจเรียน เห็นประโยชน์ในการ เรียนภาษาอังกฤษ และจัดการเรียนการสอนให้ เหมาะสม หรือคิดใจเขามาใส่ใจเราควรปลูกฝัง ให้เกิดความตั้งใจเรียน ให้เกียรติบัตรหรือรางวัล นักเรียนดีเด่น เพื่อให้เป็นตัวอย่างกับเพื่อน นักเรียน
7.ครูไม่ใส่ใจในการสอน	ควรจัดให้มีการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมออีก ทั้งมีการประชุมครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อวางแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว
8.จำนวนนักเรียนในแต่ละห้องมีมากเกินไป	จัดจำนวนนักเรียนให้เหมาะสม เพื่อให้จัดการ เรียนการสอนและดูแลได้อย่างทั่วถึง และสร้าง สภาวะปกติให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน
9.นักเรียนบางส่วนไม่มีความรับผิดชอบ เช่น ไม่ ทำแบบฝึกหัด	ประชุมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อทำ ความเข้าใจและนำไปสู่การพัฒนาาร่วมกันจูงใจ ให้นักเรียนฝึกฝนทำแบบฝึกหัดเพิ่มมากขึ้น
10.มีครูบรรจุใหม่จำนวนมาก ซึ่งยังไม่มี ประสบการณ์ในการสอน	ควรจัดกิจกรรมให้ครูเก่าช่วยดูแลแนะนำครูใหม่

ตาราง 18 ผลการรวบปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

ปัญหา	ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา
1. ไม่ควรแบ่งแยกมาตรฐาน การช่วยเหลืองานการทำงาน ควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน หรือใกล้เคียงกัน	จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้มีกิจกรรมร่วมกัน เกิดความรักใคร่ สามัคคี ประองดอง
2. ขาดการทำงานร่วมกันในหมู่คณะแบบกัลยาณมิตร ยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว	หาแนวทางส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี หรือกิจกรรมที่ละลายพฤติกรรม
3. ผู้บริหารไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน แต่ละกลุ่มสาระฯ	ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและรอบคอบในการรับข้อมูล และควรเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในโรงเรียนให้ดีกว่านี้
4. การประชุมวางแผนงานไม่ชัดเจน ทำให้เกิดการเข้าใจที่ไม่ตรงกัน	ควรประชุมวางแผนการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม และนำผลการประเมินที่ผ่านมาผ่านไปใช้ปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น
5. สมาชิกในโรงเรียนมีการแบ่งฝ่ายทำให้การทำงานไม่คล่องตัวเท่าที่ควร	จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์ดีขึ้น
6. มีปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้ร่วมงาน	ควรสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีความรู้สึกที่ดี ประทับใจในสถานศึกษา ภายใต้การดูแลของคณะผู้บริหาร
7. ครูมีโอกาสพูดคุยกันน้อย ทำให้ไม่รู้จักกัน โดยเฉพาะคนละกลุ่มสาระการเรียนรู้	ควรหมุนเวียนกันสอน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้ทำงานร่วมกันกับบุคคลเพิ่มมากขึ้น
8. ชุมชนไม่ทราบกิจกรรมที่โรงเรียน	เร่งประชาสัมพันธ์ข่าวสารสู่ชุมชนรอบโรงเรียน และผู้ปกครองของนักเรียน

จากตารางสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านกายภาพ สภาพปัญหาคือ สภาพแวดล้อมทั่วไปในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตของนักเรียนเมื่ออยู่ในโรงเรียน ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตของนักเรียน

2. ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน สภาพปัญหาคือ ขาดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจยังไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา ควรมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการบริหารและการปฏิบัติงาน

3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาคือ ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา ควรมีการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอและเอื้ออำนวยต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน

4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล สภาพปัญหาคือ การทำงานยังขาดความสามัคคี การปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและการสื่อสารยังไม่ดีเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่ สามัคคี และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย เรื่องการศึกษากาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ข้าราชการครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 5 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 497 คน แยกเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครูสายปฏิบัติการสอนจำนวน 457 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2554 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 40 คน ครู สายปฏิบัติการสอนจำนวน 237 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี แบ่ง ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้าน การเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์บุคคล ซึ่งแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้าน การบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียน การสอน และด้านปฏิสัมพันธ์บุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแจ้งไปโรงเรียนใน สหวิทยาเขตวิภาวดี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในสังกัด
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุญาตแล้ว ส่งไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสหวิทยาเขต วิภาวดี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเองและขอความร่วมมือจากครู ในการตอบแบบสอบถาม โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย๒ โรงเรียนดอน เมืองทหารอากาศบำรุง โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) และ นัดวันมารับแบบสอบถามคืน
4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความถูกต้องของการตอบ แบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ SPSS มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
2. ข้อมูลตอนที่ 2 การศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ข้อมูลตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยการจัดกลุ่มของข้อมูลที่มีลักษณะในทิศทางเดียวกันมาประมวลและวิเคราะห์ผล เพื่อสรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และด้านกายภาพ เมื่อจำแนกเป็นความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และด้านการเรียนการสอน ส่วนความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการสอนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และด้านกายภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมและ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มากกว่าครูสายปฏิบัติการสอน ส่วนในด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความคิดเห็นของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนี้ คณิตศาสตร์มีระดับความคิดเห็นมากกว่าวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีความคิดเห็นมากกว่าการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีความคิดเห็นน้อยกว่าสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์น้อยกว่าการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์น้อยกว่าศิลปะศึกษาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะศึกษามากกว่าภาษาต่างประเทศ

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงในทุกด้าน โดยด้านกายภาพ ควรมีอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อใช้ในการเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน ควรบรรจุครูในสาขาที่ขาดแคลน: มีการให้ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากช่วยดูแลครูรุ่นใหม่ และด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อละลายพฤติกรรมและส่งเสริมให้เกิดการมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใน 4 ด้าน พบว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ด้านกายภาพมีระดับความคิดเห็นน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

1.1 การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขต วิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านกายภาพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ ทองทิพย์ (2549 : 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารใน 4 ด้าน คือด้าน กายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านสัมพันธ์ภาพกลุ่มเพื่อน และด้าน การให้บริการ พบว่าในด้านกายภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับโกวิทย์ มัชฌิมา (2550 : 81-86) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารจัดการ ด้าน กายภาพ พบว่าในด้านกายภาพมีความระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นสิ่งที่คนทั่วไปมองเห็นได้ง่ายสามารถช่วยดึงดูดความสนใจและ สร้างบรรยากาศที่ดีต่อผู้พบเห็นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพเป็นอย่างมาก

1.2 การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขต วิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรัส พิมพา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สกลนคร ด้านความปลอดภัย ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการ เรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล พบว่าในด้านการบริหารจัดการมีระดับความคิดเห็นอยู่ ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษานำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและใช้ หลักธรรมาภิบาลของรัฐบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งหลักการที่สำคัญของการบริหารโดย ใช้โรงเรียนเป็นฐานและหลักธรรมาภิบาลคือ หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารและการบริหารที่ โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ การที่ผู้บริหารได้ให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ทั้งการร่วมวางแผนการทำงาน ร่วมตัดสินใจและปฏิบัติงานร่วมกันกับผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติตาม คำสั่งของผู้บริหารอย่างเดียว ทำให้ครูปฏิบัติการสอนเกิดความพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ คำจันทร์ อับการรัตน์ (2542 :23) สรุปไว้ว่า “การบริหารและการจัดการ ในสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา ถ้าการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ แล้วจะส่งเสริมให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จ” และสอดคล้องกับคิใจ (Kijai. 1987 : 38). ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของสถานศึกษา ภาพพจน์ของสถานศึกษา ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสถานศึกษาสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

1.3 การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขต วิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพล อนามัย (2549 : 95) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ได้ดำเนินการศึกษา 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ และด้านวิชาการ พบว่าด้านวิชาการมีระดับการปฏิบัติมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในประเด็นของกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่า ควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 11-22)

1.4 การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพรรณ ธรรมวงศ์ (2545 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับไวล์ (Wile. 1983 : 51-52). ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ครูในโรงเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูรักโรงเรียนและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีอยู่ 6 ประการ คือ การมีสถานที่ที่สะดวกสบาย มีความสวยงามและมีชีวิตชีวา การมีอุปกรณ์เครื่องมือในการใช้งานอย่างเพียงพอ การมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ให้กับหมู่คณะ การมีอิสระในการเลือกวิธีการทำงาน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน ต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.1 ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสายปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อม ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านบริหารและการปฏิบัติงาน ด้านปฏิสัมพันธ์บุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูสายปฏิบัติการสอน ทั้งนี้เนื่องจากบทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้อาจจะมีการประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาโรงเรียนหรือมีการเข้าร่วมประชุมประจำทุกสัปดาห์กับผู้หารโรงเรียนจึงทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นหรือการวางแผนพัฒนาโรงเรียนเฉพาะกลุ่มผู้บริหารเท่านั้น ส่วนครูสายปฏิบัติการสอนจะมีการประชุมร่วมกันทั้งโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง และจะมีการประชุมหลังจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าร่วมประชุมกับฝ่ายบริหารเท่านั้น

ประกอบกับบทบาทและหน้าที่ครูสายปฏิบัติการสอนจะทำหน้าที่เฉพาะงานสอนและงาน ที่ได้รับมอบหมายที่นอกเหนือจากการสอน ส่วนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จะทำหน้าที่ในการประสานงานกับฝ่ายบริหารและฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จึงทำให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ส่วนด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้ ดังนั้นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูสายปฏิบัติการสอนจึงมีส่วนสำคัญในการร่วมกันจัดทำ วางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยตรงทุกขั้นตอน และยังเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบกับโดยส่วนใหญ่ทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่วนงานวิจัยของสมัคร สาริก (2551 : 83-90) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยศึกษา 3 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านพฤติกรรมการสอน สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ความคิดเห็นของครูในการต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความคิดเห็นของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกัน ดังนี้ ศิลปศึกษามีความคิดเห็นมากกว่าภาษาไทย คณิตศาสตร์มากกว่าวิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยีมากกว่าคณิตศาสตร์ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมมากกว่าวิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยีมากกว่า วิทยาศาสตร์ ศิลปศึกษามากกว่าวิทยาศาสตร์ ศิลปศึกษามากกว่าภาษาต่างประเทศ ส่วนในด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และการปฏิบัติงาน และด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับระพีพรรณ ธรรมวงศ์ (2545 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอ อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านบรรยากาศในการทำงาน สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล คุณลักษณะของผู้บังคับบัญชา ด้านความพร้อมทางปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน เมื่อจำแนกตามหมวดวิชาพบว่า หมวดวิชาที่แตกต่างกันมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนใน สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 2 ข้อเสนอแนะ เพื่อ การนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ด้านกายภาพ จากผลการวิจัย ผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด การศึกษา ควรมีการบริหารและวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ในโรงเรียนให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับนักเรียน มีการขยายอาคารเรียนและห้องปฏิบัติการแต่ละวิชา ให้เพียงพอกับ จำนวนนักเรียนหรือมีการพิจารณาปรับจำนวนนักเรียนให้เหมาะสมกับขนาดและจำนวนของห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้อย่างมีความสุข

2. ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน จากผลการวิจัย ผู้บริหารควรมีการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน เนื่องจากปัจจุบันการบริหารงานมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่า ในอดีตมาก ขนาดของโรงเรียนมีขนาดใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่าง รวดเร็ว ตลอดจนการกระจายข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ดังนั้นผู้บริหารจึงควร มีการบริหารงานโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ระบบการบริหารงานส่งผลให้เกิดการ พัฒนาการศึกษามีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีการนิเทศ กำกับ และติดตามงานที่ ได้รับมอบหมายเพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ส่วนด้านการ ปฏิบัติงานผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้คณะครูได้แสดงความคิดเห็นและมีการสร้างทีมงานในการ ปฏิบัติงานทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

3. ด้านการเรียนการสอน จากผลการวิจัย ผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด การศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุน หรือฝึกอบรม ให้ครูผู้สอนเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ บันทึกลับหลังการสอน เพราะการจัดทำบันทึกลับหลังการสอนจะทำให้ครูได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหา และการพัฒนา นักเรียนโดยการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

4. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล จากผลการวิจัย ผู้บริหารควรให้ครูได้มีส่วนร่วมในการ กำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบข้อปฏิบัติเมื่ออยู่ในโรงเรียน ทั้งเพื่อให้ครูได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของโรงเรียน และส่งผลให้ครูเกิดความเต็มใจในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้น และนอกจากนี้ ผู้บริหารควรจะต้องมีการแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียนอย่างยุติธรรมและมี เหตุผล เพื่อครูในโรงเรียนเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตที่เข้มแข็งในอันจะส่งผลให้ทำงานอย่างเต็มความสามารถและบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน
2. ควรมีการศึกษากาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดีโดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี
4. ควรมีการศึกษากาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับดีมาก เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2539). *เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- (2532). *การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- (2535). *ข้อข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา*.
กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- กรองแก้ว อยู่สุข. (2543). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549ก). *6 เดือนแห่งการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษารวมพลังปัญญา*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2549 ข). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*
พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. (2549). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการศึกษาทั่วไป
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กัลยา ยงยศ. (2539). *บรรยากาศการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในกลุ่มโรงเรียนปาสัก สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงแสน จังหวัดเขียงราย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(หลักสูตรและการสอน). เขียงใหม่: ภัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเขียงใหม่. ถ่าย
เอกสาร.
- โกวิท มัชฌิมา (2550). *การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี:
ภัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- คำจันทร์ อัครรัตน์. (2542). *บทบาทของผู้บริหารในการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการ
ปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9*.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: ภัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- จุฑารัตน์ ทองทิพย์. (2549). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน
เตรียมทหาร*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: ภัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญชัย งานไว. (2538). *การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น:
ภัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. (2544). *ทฤษฎีการบริหาร*. กรุงเทพฯ: ทิชซิ่งเอ็ดท.

- จำเรียง เพชรแก้ว. (2545) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับบรรยากาศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำรัส พิมพา. (2547). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทลักษณ์ จันทร์ศรี. (2547). สภาพแวดล้อมทางวิชาการของหลักสูตรนานาชาติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชลอ ไกรทอง. (2547). ทรรศนะของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จ. ประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติชาย ศักดิ์คำดวง. (2541). การศึกษาการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชัชพล สุนทรวงศ์. (2548). มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ดล ฤทธิ์เรืองเดช. (2552). ปัญหาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนในอำเภอเกาะกูด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2538). องค์การ: ทฤษฎีและการออกแบบ = *Organization: theory and design*. กรุงเทพฯ: Management Center Bangkok.
- นรา สมประสงค์; และเสรี ลาซโรจน์. (2549). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา. ในประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 9 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงลักษณ์ มีจรรยาสม. (2546). สภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา. ภาคนิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2540). ก้าวสู่ผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

- นพรัตน์ สายลูน. (2546). การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
โรงเรียนบ้านกราม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ วรรณเวช. (2538). สภาพแวดล้อมสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ในทัศนะผู้บริหาร
อาจารย์ และนักศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิยม กริมใจ. (2545). ทิศของนักศึกษาต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาศึกษาเฉพาะกรณี
โรงเรียนอรรถวิทย์พนิชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- บุรจิต ธรรมโรจน์. (2542). การรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานทางกายภาพที่มีผลต่อสุขภาพและ
ผลการปฏิบัติงานของพนักงานในโรงงานผลิตยางรถยนต์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยา
อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บรรหาร เทียมเมฆ. (2546). ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ประทีป จุฬาลิศจ. (2550). พฤติกรรมการบริหารสภาพแวดล้อมของผู้บริหารวิทยาลัย ในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บริหาร
การศึกษา). นครบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ประยูร ศรีประสารณ์. (2544). โครงการวิทยานิพนธ์ทางการบริหารการศึกษา. ในประมวลสารชุด
วิชาวิทยานิพนธ์ 1 หน่วยที่ 3 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประสงค์ วงศาโรจน์. (2541). สภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษา จ.สมุทรสาครในทัศนะของผู้บริหาร
อาจารย์และนักศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เพชรรัตน์ บุญศิริวงศ์ (2546) สภาพและความสำเร็จในการดำเนินการจัดกิจกรรมรักษา
สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- พิกุล สีหาพงษ์. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรม
วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภคินี ดอกไม้งาม. (2546). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์การของอาจารย์ระดับมัธยมศึกษา
ในโรงเรียนแกนนำที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภาวนา โนนทวงศ์. (2544). ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่ม
โรงเรียน บูรพาสามัคคี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ระพีพรรณ ธรรมวงศ์. (2548). สภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา ในเขตอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา) ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- รวิวรรณ ชินะตระกูล. (2540). การศึกษากระบวนการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- รัตนา บรรยงคนันท์. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการ
ทำงานของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย. (2554). คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงเรียน
ฤทธิยะวรรณาลัย.
- โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒. (2554). คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงเรียน
ฤทธิยะวรรณาลัย ๒.
- โรงเรียนทหารอากาศบารุง. (2554). คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงเรียนทหาร
อากาศบารุง.
- โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา. (2554). คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงเรียน
จตุรจินดา
- โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันอุปถัมภ์). (2554). คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสีกัน
(วัฒนานันอุปถัมภ์).
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วสันต์ ปัญญา. (2544). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรม
สามัญศึกษาจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

- วิชัย วรรณพุ่ม. (2547). *พรรณนะของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียนประจำวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจำบุรีรัมย์ เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร กระพี้แดง. (2543). *การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาแนวทางการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิทยากร เชียงกูร. (2543). *อธิบายศัพท์การบริหารจัดการสมัยใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ศิริกาญจน์ จันทร์เรือง. (2543). *การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน = teaching resource manual*. เชียงใหม่: ภาควิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยแม่โจ้, สม่คร สาริก. (2551). *การศึกษาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สร้อยพันธ์ ศรีประจักษ์. (2533). *การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน สังคมศึกษาตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมเดช สีแสง. (2546) *คู่มือบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ชมรมพัฒนาความรู้
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2545). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมยศ นาวิการ. (2544). *การบริหาร คู่มือและแบบทดสอบ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สา สีลากุล. (2552). *การบริหารสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิวรรณ ดันตริจนาวงศ์ (2546) *สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา*. ประมวลสาระชุดวิชาบริบทการศึกษา หน่วยที่ 12. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวพร ตั้งสมวรพงษ์. (2542, มิถุนายน). *การพัฒนาบัณฑิตในยุคโลกาภิวัตน์*. ใน *วารสารอุดมศึกษาสัมพันธ์ เรื่องอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: פריןดีโพร.

- สุวาวีโรจน์ จันลา. (2547). *การศึกษาสภาพแวดล้อมโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระแก้ว เขต 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ชลบุรี: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวคิดและแนวปฏิบัติการบริหารห้อง ปฏิบัติ 3 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทาง วิทยาศาสตร์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คຸຸສຸກລາດປຣ້າວ.
- (2546). *หลักสูตรปรับกระบวนการทัศน์และความเข้าใจของผู้บริหาร: รวมพลังขับเคลื่อนการ ปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544). *มาตรฐานและแนวดำเนินการเพื่อการ ปฏิรูปสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: คຸຸສຸກລາດປຣ້າວ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545 ก). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำเนาวิชา จขรศิลป์. (2542). *มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา: การพัฒนานักศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2545). *สภาพแวดล้อมการเรียนรู้*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารยา ภาณุศรี. (2544). *การศึกษาบรรยากาศโรงเรียนเอกชนคาทอลิก สังกัดคณะภคินีผู้รับใช้ ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มารีย์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำพัน อ่องเอี่ยม. (2541). *ทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีปทุม*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Aderunmu, William Olushola. (1987,September). An Analysis of Teacher and principal Perception of the Organization Climate of Secondary School, Lagos State, Nigeria. *Dissertation Abstracts International*. 39(1): 4609-A.
- Campisano, Fred Anthony. (1982). *A Theoretical Model for the Effect of the School Work Environment in Jusuit High School (Work Environment)*. Arizona: University of Arizona.
- Kijai, J. J. (1987). School Effectiveness Characteristics and School Incentive Reward. *Dissertation Abstracts International* 48 (4), 329-A.
- Krejcie, Robert V.; & Morgan Duryle W. (1970,Autum). Determing Sample Size for Research Activities,in *Educational and Psychological Measurement*. 30(6):607-610.

Lundt, John Charles. (1989). *The effects of self-concept home characteristics, and Western Montana High school environments on academic achievement*. Montana: University of Montana.

Lundt, John Charles. (1989). *The effects of self-concept home characteristics, and Western Montana High school environments on academic achievement*. Montana: University of Montana.

Stringer, R. (2002). *Leadership and Organizational climate*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Wile, Kimball. (1983). *Supervision for better School*. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเรื่องเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูรณ์ อ่อนมั่ง
การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เรือเอก อาจารย์ ดร. อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุม
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นายวีระชัย สิริโชค
ผู้อำนวยการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒
5. นางมาลี สุภีรัตน์
รองผู้อำนวยการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้าน การเรียนการสอน และด้านการปฏิสัมพันธ์บุคคล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อหาข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนา การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ด้าน การเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

คำตอบของท่านจะใช้สำหรับการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะนำเสนอ โดยภาพรวม ดังนั้นจึงไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อตัวท่านแต่ประการใด

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวสุจิน คุ้มครอง

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ตำแหน่ง

- หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูสายปฏิบัติการสอน

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้

- คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
 ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ
 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี
 สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เรื่องการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อและพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นว่าการบริหาร

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติในระดับใด แล้วเติมเครื่องหมาย ✓

ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	การบริหารสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตวิภาวดี	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านกายภาพ						
1.	สภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น					
2.	มีการบำรุงซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างให้มีสภาพใช้งานได้อยู่เสมอ					
3.	มีลานกิจกรรมสำหรับนักเรียน					
4.	มีศาลาพักผ่อนในสัดส่วนที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
5.	มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย					
6.	มีขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน					
7.	อากาศภายในห้องเรียนถ่ายเทได้สะดวก					
8.	จำนวนห้องปฏิบัติการแต่ละวิชากับจำนวนนักเรียนมีความเหมาะสม					
9.	โรงอาหารมีการบริการอาหารถูกหลักโภชนาการ					
10.	มีการจัดห้องสุขาถูกสุขลักษณะ					
ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน						
11.	ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดี					
12.	ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ					
13.	ผู้บริหารมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน					
14.	ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย					
15.	ผู้บริหารมีการมอบหมายสั่งการเป็นไปตามสายงานบังคับบัญชา					
16.	ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ					
17.	ครูมีกระบวนการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน					

ข้อ	การบริหารสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตวิภาวดี	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน (ต่อ)						
18.	ครูสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ					
19.	ครูมีการสร้างทีมงานในการปฏิบัติงาน					
20.	ครูมีการรายงานผลการปฏิบัติงาน					
ด้านการจัดการเรียนการสอน						
21.	ครูวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ					
22.	ครูจัดทำประมวลการสอนเป็นรายวิชา					
23.	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร					
24.	ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา					
25.	ครูเลือกใช้เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน					
26.	ครูเลือกใช้หลักจิตวิทยาที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้					
27.	ครูบันทึกผลการจัดการเรียนรู้หลังเรียนอย่างเป็นระบบ					
28.	ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้					
29.	ครูมีการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ					
30.	ครูมีกระบวนการการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล						
31.	ผู้บริหารตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยอาศัยข้อมูลและเหตุผล					
32.	ผู้บริหารให้เกียรติและเคารพอาวุโสของบุคลากรในโรงเรียน					
33.	ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำเมื่อครูต้องการคำปรึกษาในการปฏิบัติงาน					
34.	ผู้บริหารยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติงานดีด้วยความจริงใจ					
35.	ผู้บริหารเป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในสถานศึกษาด้วยความยุติธรรม					
36.	ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบที่ใช้ปฏิบัติในโรงเรียน					

ข้อ	การบริหารสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตวิภาวดี	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล (ต่อ)						
37.	ครูปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร					
38.	ครูมีทักษะในการสื่อสารที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน					
39.	ครูคอยให้คำแนะนำกับเพื่อนครูที่ต้องการคำปรึกษาในการปฏิบัติงาน					
30.	ครูมีเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน					

ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางในการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

1. ด้านกายภาพ ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีปัญหาอย่างไรบ้างและท่านคิดว่าเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวควรจะมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา

.....

.....

2. ด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีปัญหาอย่างไรบ้างและท่านคิดว่าเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวควรจะมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา

.....

.....

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีปัญหาอย่างไรบ้างและท่านคิดว่าเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวควรมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

ปัญหา

.....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา

.....

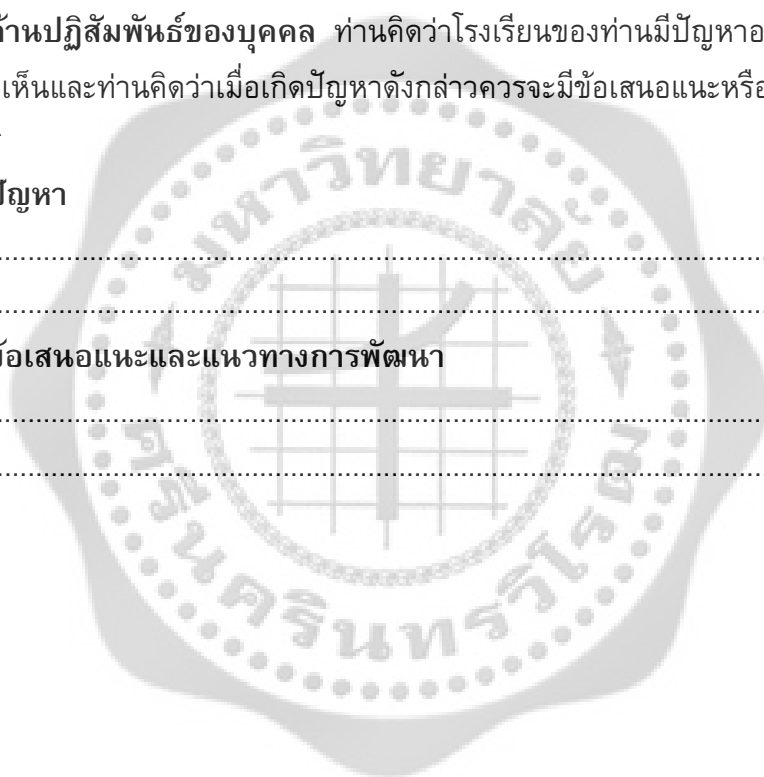
4. ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านมีปัญหาอย่างไรบ้างโปรดแสดงความคิดเห็นและท่านคิดว่าเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวควรมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

ปัญหา

.....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุจิน คุ่มครอง
วันเดือนปีเกิด	21 มกราคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	10 หมู่ 7 ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี 25150
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ๒ เลขที่ 119 หมู่ 1 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนจิตใจชื่น อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2544	การศึกษาระดับบัณฑิต กศ.บ. (วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ